

Spremembe so vse bližje

Delavci vseh litostrojskih tozdv in obeh delovnih skupnosti smo na septembrskih zborih delavcev obravnavali, oziroma — če smo natančnejši — smo se seznanjali s predlogom nove organizacijske zgradbe naše delovne organizacije. Izvedeli smo tudi za vzroke, ki so povzročili zamik pri izvajanju naše skupne akcije, to so predvidene bližnje spremembe v širši družbi. Po prvotnem programu naj bi se reorganizirali do konca tega leta, omenjeni časovni zamik pa ne pomeni prestativte tega končnega datuma organizacijske spremembe, temveč bo potrebno zaradi njega le nekoliko pospešiti vse predpriprave in priprave za pravočasno izvedbo zastavljenega cilja.

Zbori delavcev so imeli zgolj informativni značaj. Delavci so v večini primerov le pasivno spremljali razlagalce, ki so jim skušali pojasniti predvideno drugačno organiziranost in jim podati vse prednosti produktne organiziranosti. Napačno bi bilo pomanjkanje razprave pripisati nezanimanju delavcev za spremenjeno — kot zatrjujejo strokovnjaki in poznavalci — boljšo organiziranost Litostroja. Vzroke lahko z večjo gotovostjo najdemo v dejstvu, da je bilo predstavljeno gradivo dokaj splošno, zaradi česar je bilo težko, skoraj nemogoče razpravljati o tem, kar ljudi običajno najbolj zanima: kje se bodo po spremembah znašli sami, kakšen bo, in to čimbolj jasno in konkretno, novi položaj. Tako je razumljivo, da so se občasne pripombe in vprašanja delavcev vrtela predvsem okoli tega, manj pa okoli

same organizacijske usmeritve, kakor so narekovali sklepi DS DO.

O produktni organiziranosti — formiranju proizvodnih enot v samoupravnem podjetju — ni bilo pretiranih razprav, kar lahko pomeni tako strinjanje s takšno usmeritvijo, kot tudi, da je pač to nujna, strokovno pretehtana odločitev poznavalcev, v katero se laiki pretirano ne moremo vmešavati. Slednjim preostane **zaupanje** v strokovnost izvedencev, na katerem tudi v takšnih in podobnih primerih sloni samoupravljanje.

Samo izvajanje postopka reorganizacije se je po končanih zborih nadaljevalo po predvideni poti. Do konca septembra je bila imenovana **centralna komisija** za usklajevanje vseh aktivnosti za prehod na novo organizacijsko zgradbo Litostroja, imenovane so bile **delovne skupine** za

pripravo dokumentacije in vodenje vseh potrebnih aktivnosti za poslovanje proizvodnih enot (turbinska oprema, črpalne naprave, dizelski motorji, industrijska oprema) ter ostale komisije, ki se bodo lotile vsega ostalega, od ekonomskih odnosov na nivoju delovne organizacije do priprave mikroorganizacije in izdelave samoupravnih aktov. Komisije bodo morale zaključiti svoje delo do reorganizacije, s čimer pa se njihovo delo ne bo končalo. Dolžne bodo spremljati delovanje celotnega poslovnega sistema na področjih, za katera so bile imenovane, ter odpravljati vse pomanjkljivosti vse dokler novi poslovni sistem enovite delovne organizacije ne bo povsem zaživel. V skladu s ciji, ki so nas vodili pri tej pomembni organizacijski spremembi.

Glede na navedeno, pa tudi zato, ker čas vse bolj pritiska, lahko v bližnji prihodnosti pričakujemo vse bolj konkretne rešitve in predloge, ki bodo nujno sprožale tudi konkretna vprašanja, razprave ter nasprotovanja, bomo vsi, ki nam je kaj do boljšega Litostroja, zapustili položaje pasivnih opazovalcev ter se aktivno vključili in ustvarjanje svoje prihodnosti.

T. Š.

Sedanji rezultati — osnova za prihodnost

Spremljanje rezultatov poslovanja, ki je bilo vsa leta nazaj v glavnem domena planerjev, je postalo sedaj last delavcev, ki z zavzetostjo preverjajo mesečne podatke o fakturiranju in primerjavo le-teh s planom. Višina osebnih dohodkov je namreč odvisna od izpolnjevanja plana in temu primerne rasti višine točke, ki je regulator naših prejemkov.

Kljub velikim težavam z nabavo surovin in izdelkov ter še vedno hudim otepanjem z nelikvidnostjo so rezultati vseh ukrepov, od sanacijskih in drugih, že vidni, saj se uspešnost poslovanja precej izboljšuje. Pri vsem tem pa moramo spomniti nestrpnosti, ki bi radi kar čez noč doživeli prepoved Litostroja in seveda s tem v zvezi visoke osebne dohodke,

da so takšnje težnje v sedanji krizni situaciji nemogoče.

Kolikor bomo do konca leta izpolnili vse obveznosti, ki so predvidene za realizacijo še v tem letu, in vsaj delno pokrili dolgove iz preteklih let ter se nekako znebili nemogoče visokih obresti, potem bomo lažje zadihali, ker bomo sprotno poslovanje prilagodili uspešnejšemu

poslovanju in odpravi nelikvidnosti.

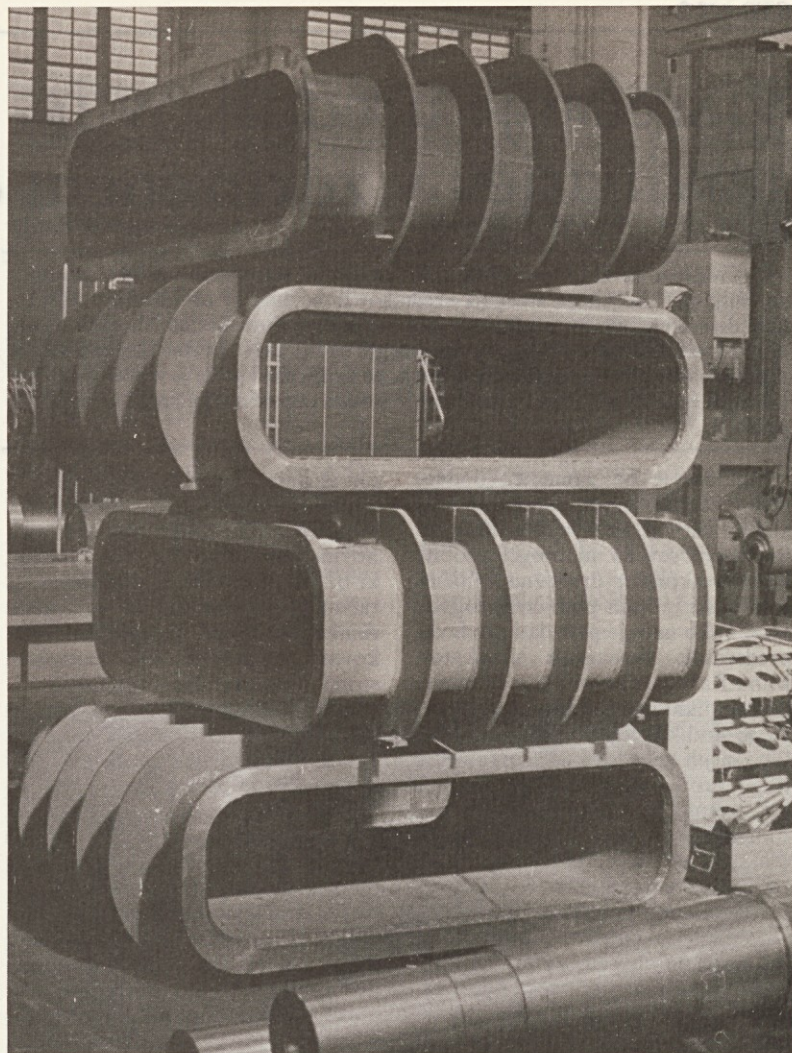
V septembru je bil količinski plan dosežen v nadpovprečni višini (1682 ton), pa tudi mesečni plan fakturiranja je bil v glavnem dosežen.

V zadnjem štirih mesecih leta moramo fakturirati okrog 120 milijard dinarjev.

To bo mogoče doseči s polnim angažiranjem vseh zaposlenih. V tem primeru bo tudi prevrednoteni letni plan dosežen.

Dosedanji rezultati sicer ne dosega kumulativnega plana, so pa kljub temu dosti uspešnejši od preteklih let in vlivajo upanje, da bomo do konca leta nadoknadili zaostanek iz izpolnili plan.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Litostrojske forme (Foto: E. L.)

STALIŠČE DELAVCEV TITOVIH ZAVODOV OB POLITIČNIH DOGAJANJH V SFRJ

Sodbo si bočemo pisati sami

Delavci Titovih zavodov Litostroj skupaj z drugimi občani SR Slovenije z zaskrbljenostjo spremljamo politična dogajanja v Jugoslaviji, ki jih vse bolj prevečajo metode pritiskov in brezpravja.

Težaven gospodarski položaj, ki vedno večjemu številu delovnih ljudi onemogoča dostojno preživetje, zahteva pospešeno sprejemanje in doslednejše izvajanje reformnih ukrepov, ki bodo sproščali iniciativnost vseh zaposlenih in občanov in stimulirali delovno vneto ter preko tržnih mehanizmov ovrednotili njihovo uspešnost. Predvsem pa današnje stanje zahteva odgovornost in trdno vero vseh, saj bomo lahko delili samo tisto, kar ustvarjamo. Drugačne iluzije vsi skupaj že drago plačujemo.

Vzmirajo nas mnoge parole, izrečene na množičnih zborovanjih, ki z bratstvom in enotnostjo, enakopravnostjo narodov in narodnosti Jugoslavije nimajo ničesar skupnega ter pomenijo grob napad na temeljne vrednote Titove Jugoslavije.

Še bolj pa nas vznemirja očitno dejstvo, da s stiskami in čustvi srbskega, črnogorskega in drugih narodov zaradi storjenih krivic na Kosovu in zaradi socialnih problemov manipulirajo sile, ki nezadovoljstvo množic podrejajo ciljem, ki objektivno pomenijo razbijanje avnojske Jugoslavije ter s podžiganjem nacionalnih strasti sejejo sovraštvo in nezaupanje med narode in narodnosti SFR Jugoslavije.

Delavci Litostroja iz vseh delov Jugoslavije se nikdar nismo delili po nacionalnosti in hočemo tudi v bodoče v miru in sožitju ustvarjati materialno osnovo za boljše življenje.

V SR Sloveniji bomo z demokratičnimi postopki sami ocenili, kdaj bo naše vodstvo izgubilo zaupanje delovnih ljudi in občanov brez zunanje pomoči. Zato obsojamo grobe napade na politične predstavnike Slovenije, kot so Jože Smole, Milan Kučan, Franc Šetinc, Janez Stanovnik in drugi. Razumemo jih kot napade na politične predstavnike Slovenije, ki smo jih izvolili sami na samoupravni in demokratični način. Obenem pa je to tudi napad na delavski razred in občane Slovenije. Izjavljamo, da slovenska politika in omenjeni politiki uživajo zaupanje in podporo, kakršne v Sloveniji še nikoli niso imeli.

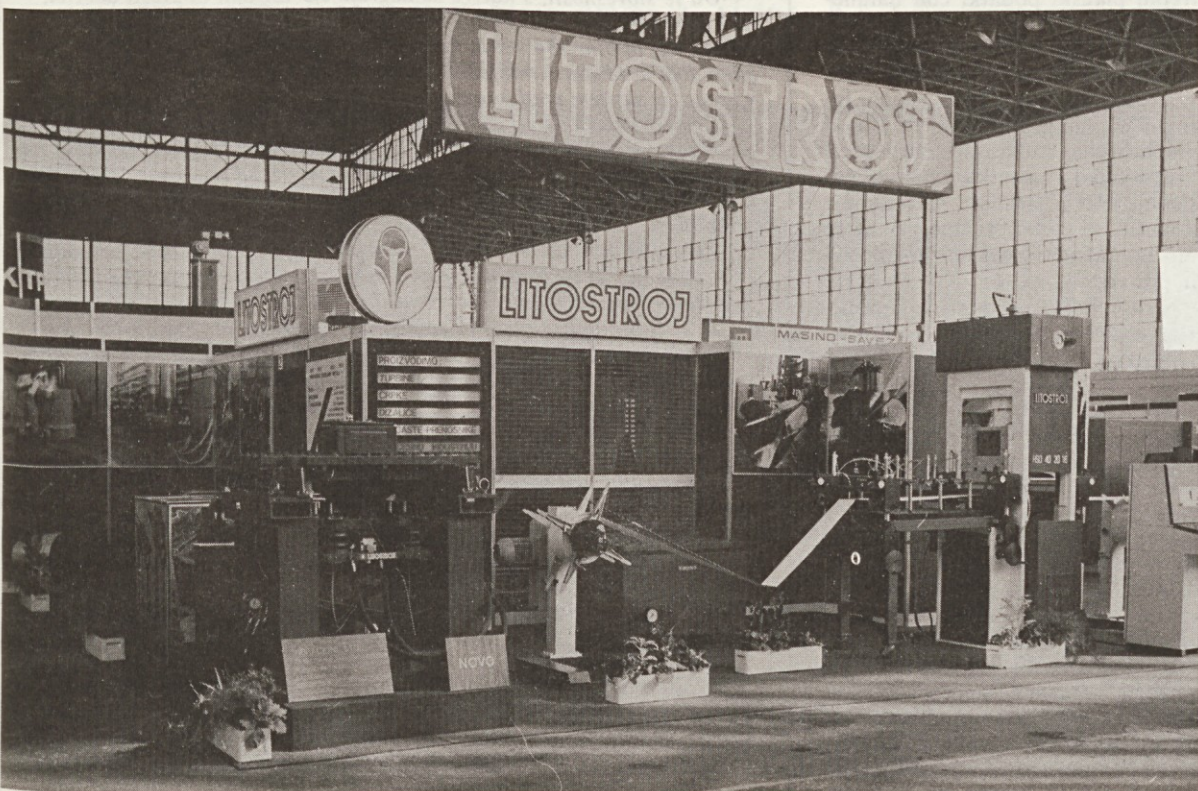
Podpiramo tudi prizadevanja Skupščine SR Slovenije za sprejemanje takšnih ustavnih dopolnil, ki bodo pomenila kontinuiteto avnojske Jugoslavije kot skupnosti enakopravnih in suverenih narodov in narodnosti. Ne sprejemamo pa metod pritiskov in zastraševanja, saj menimo, da se morajo razhajanja razreševati z argumenti in dialogi.

Delavci Titovih zavodov Litostroj podpiramo upravičene zahteve delovnih ljudi Jugoslavije po takšnih ustavnih in drugih spremembah, ki nam bodo omogočile dostojno življenje na osnovi rezultatov lastnega dela ter politične svobodnosti in pravice, do katerih smo upravičeni prav vsi državljani SFRJ.

Pozivamo k prevladi razuma in strpnosti pri premagovanju težkega stanja v prepričanju, da se lahko iz krize izkoplje samo z ustvarjalnim delom, s krepitvijo svobode in enakopravnosti posameznikov, narodov in narodnosti in z nadaljnjim razvojem samoupravljanja in demokracije. Pozivamo vse organizacije in organe na vseh ravneh, da v skladu s svojo vlogo in odgovornostjo pripomorejo, da bo naš jutri bogatejši in svobodnejši.

Delavci,
samoupravni organi in
druženopolitične organizacije
TITOVİ ZAVODI LITOSTROJ
Ljubljana

Jesenski zagrebški velesejem

Litostrojski razstavljeni prostor na letošnjem jesenskem zagrebškem velesejmu, kjer smo predstavili: hidravlični hitri sekalnik HSO 2—40, vibracijsko mizo, pogonsko os 12,5-tonskega viličarja, viličarje s kavljem — 8 t, 12,5 in 5 t ter črpalke 6CN 3 in 2CN 7. Hidravlični sesalnik in vibracijska miza sta v času sejma obratovala, kar je bilo še posebej zanimivo za vse obiskovalce in možne kupce. (Foto: B. Francelj)

Iz vsebine:

• Novi gigant HE Bekhme	str. 3
• Za smotrnejšo zasedenost litostrojskih stanovanj	str. 4
• Prvi orodjar Jugoslavije — Peter Kogovšek	str. 6

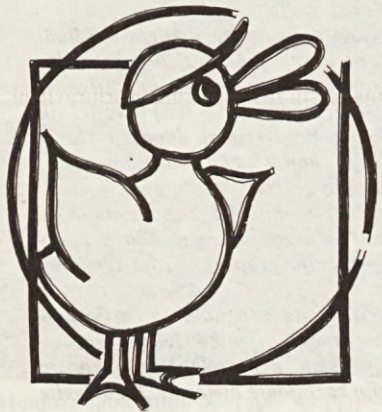
9. srečanje urednikov in novinarjev v združenem delu

Sredstva javnega obveščanja so namenila sorazmerno veliko prostora spremljanju študijskega srečanja urednikov in novinarjev obveščanja v združenem delu, ki je bilo 30. septembra in 1. oktobra v Novi Gorici. Na njem je bilo okrog 150 udeležencev. Temu se sicer ne gre čuditi, saj so takšne članke pisali že sami udeleženci — po poklicu novinarji, po drugi strani pa se je z udeleženci pogovarjal tudi tovariš Jože Smole, kar je seveda dodatno vzbudilo zanimanje javnosti.

Seminar je bil namenjen dodatnemu strokovnemu usposabljanju, ker pa smo se ga z večine udeležili novinarji, seveda ni mogel zaobiti sedanje aktualne družbenopolitične stvarnosti in vseh političnih dogodkov. Tako nam je prvi dan predaval predsednik slovenskih sindikatov Miha Ravnik. Govoril je o aktivnostih sindikata in o nalogah, s katerimi se sindikat zdaj ukvarja, ter o ciljih, ki jih želi doseči. Učinkovitost dogovorov je seveda precej daleč od želja, vendar je nekaj krivde pripisal tudi slabemu obveščanju o delu sindikata. Dejstvo je, da je v sindikatu treba spremeniti vsebino in način dela, da ne bodo več vse zahteve sindikata zgolj deklarativne narave, temveč resnično obvezujoče za vse.

Kot profesionalce s tega področja nas je močno zanimala sistemizacija delovnih mest za različne tipe in ravni informacijskih služb v OZD in vrednotenje tipičnih opravil v informacijskih službah, kar je bilo tudi nadaljevanje teme s prejšnjega srečanja novinarjev in urednikov. Žal pa je bila ta razprava zelo znanstvena in nam v praksi ne bo dosti koristila.

Zelo zanimiv je bil praktičen prikaz sedaj dosegljivih možnosti in prihodnosti računalniške podpore

Sedanji rezultati — osnova za prihodnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pri izpolnjevanju plana moramo opozoriti na znatno zmanjšanje števila zaposlenih, ki je mnogo nižje od stanja v letu 1987, pa tudi nižje od plana za leto 1988.

Že ta podatek pove, da se je povečala produktivnost, ker se bo ob zmanjšanem številu zaposlenih dohodek povečal in bodo količine finalnih proizvodov po oceni v primerjavi z letom 1987 višje za 12 %.

V zadnjem času se je povečala prodaja viličarjev, ki je dalj časa stagnirala. Z boljšo prodajo se zaloge znižujejo in s tem razbremenjujejo težak likvidnostni položaj.

Delna zamenjava vódlinskih kadrov na nekaterih področjih že daje prve pozitivne rezultate, saj nove ideje in ustvarjalni polet vodijo k uspešnejšemu poslovanju.

Ob vseh teh prizadevanjih za zagotovitev poslovne uspešnosti do konca leta pa ne smemo pozabiti na leto 1989.

Najosnovnejši podatki za plan so že pridobljena naročila in možnost pridobitve takšnih, ki bi jih glede na dolžino proizvodnega cikla bilo še možno izdelati v letu 1989.

Kolikor zanemarimo naročila talnih vozil in naprav, ulitke blagovne proizvodnje ter usluge in storitve, je finančni plan pokrit okrog 60 %, če pa prištejemo vrednosti zgoraj imenovanih programov, potem bi bilo predvidoma pokrito 79 % letnega finančnega plana.

obveščanja. Izvedeli smo nekaj o tehnološkem napredku, doseženem s pomočjo računalnika pri svetovnih novinarskih hišah, ter o možnostih, ki bi jih lahko uvedli tudi doma. Z računalnikom bi lahko praktično sami pisali tekste, jih grafično oblikovali, oblikovali cele časopisne strani, jih grafično opremljali — skratka, sami bi lahko izdajali cel časopis. Na žalost pa nam je večini novinarjev v združenem delu kaj takega še čisto nedosegljivo.

Osrednji dogodek drugega dne seminarja pa je bil vsekakor pogovor s predsednikom RK SZDL Jožetom Smoletom. Pogovor je zajemal aktualne družbenopolitične razmere in vlogo novinarja v združenem delu. Na njemu lasten zanimiv in neposreden način je Jože Smole spregovoril o aktualnih dogodkih na Kosovem, o mitingih, o slovenskem vprašanju

in demokraciji v Sloveniji in Jugoslaviji, o odstopu Franca Šetince in podobno. Povedal je tudi, da sam ne namerava podleči različnim vplivom ali pritiskom za odstop, izrazil pa je tudi pravo bojazn, da bi v Jugoslaviji lahko prišlo do državljanske vojne, če ne bo zmaga la trezna politika. Veliko krivde za sedanje razmere nosijo na svojih plečih različni politični intriganti, s katerimi je treba obračunati, k velikemu izboljšanju situacije pa lahko pripomore pravo in objektivno obveščanje, ki nam ga v sedanjem jugoslovanskem trenutku primanjkuje. Tu so vzroki za mnoge nesporazume, saj posebno nekateri časopisi, med katerimi vidno izstopa beograjska Politika, namerno izkrivljajo in obračajo resnico ter tako netijo nezadovoljstvo med ljudmi. Takšno kurjenje kotlov pa je za razreševanje ekonomske, politične in nacionalne ter socialne krize najmanj primerno in najbolj škodljivo.

Kot Slovence nas je opozoril tudi na to, da v sedanjem trenutku potreba ZIS tudi našo — slovensko podporo, saj se je reševanje ekonomske problematike vendarle obrnilo v

Velika moč obveščanja v združenem delu

Študijska srečanja novinarjev in organizatorjev obveščanja v SR Sloveniji organizira Republiški svet zveze sindikatov Slovenije. Takšna srečanja so namenjena vsem, ki se poklicno ali ob drugih rednih delovnih nalogah ukvarjajo z obveščanjem delavcev. Vsakič se jih udeležuje okrog 100 delavcev iz približno prav toliko delovnih ali temeljnih organizacij iz Slovenije. To število niti ni nenavadno ob podatku, da znaša letna naklada časopisov ali biltenov, izdanih v delovnih ali temeljnih organizacij v naši republiki, kar 7.500.000 izvodov, to pa pomeni 454 glasil in 759 informacij v obliki biltenov s povprečno skupno naklado glasil na številko skoraj šeststo tisoč. To pomeni nesluteno moč obveščanja teh medijev o vseh vprašanjih, ki so pomembna za delavcev družbenoekonomski položaj in za popolno in kvalificirano odločanje.

Za tovrstno obveščanje skrbi 248 novinarjev, organizatorjev obveščanja, ali urednikov, v Društvo novinarjev Slovenije pa je včlanjenih 80 novinarjev iz združenega dela. Pri Društvu novinarjev deluje tudi sekcija novinarjev in organizatorjev obveščanja v OZD, ki jo sestavljajo delegati iz posameznih slovenskih regij.

Čeprav se včasih zgodi, da kljub dobremu izboru tem, praktična izvedba študijskih srečanj s svojimi uvodničarji ne dosega ciljev, ki so bili v osnovi mišljeni, se je doslej že izkazalo, da so takšna srečanja koristna in potrebna, saj so priložnost za razreševanje mnogih dilem in vprašanj, ki se pojavljajo v rednem delu novinarjev in vseh, ki se ukvarjajo s specifično problematiko obveščanja v združenem delu.

mogoče prilagoditi notranjo organiziranost. Prihodki, odhodki in število zaposlenih bodo po novih planih prenešeni iz sedanjih tozdov na produktivne enote. Pri planiranju v novih enotah pa bodo morale poleg plansko-analitskih služb aktivno sodelovati vse strokovne strukture v delovni organizaciji, da bodo vsi potrebni planski podatki čim natančnejši.

Zaradi bolj zahtevnih proizvodov količinski plan ne bo višji od ocenjene realizacije v letu 1988, vendar bo finančni plan približno 10 % višji od vrednostnih rezultatov v letu 1988.

Zanimivost osnutka plana za naslednje leto je vsekakor planiranje v dolarjih, ki najbolj realno prikazuje možno razmerje naših zmogljivosti in potreb.

Na novo bomo sprejemali samo delavce, ki imajo poklicno ali višjo izobrazbo. Zaradi bolj zahtevnih proizvodov, ki naj slede razvoju v svetu, je ta zahteva več kot opravičljiva, saj vidimo, da trg nekih tehnološko zastalih proizvodov ne sprejema več, razvoj pa zahteva izobražene kadre, ki edini lahko pripomorejo, da se približamo ozioroma dohitimo tehnološko razvitejše države.

Do konca leta bo pri načrtovanju za naslednje plansko obdobje še dosti usklajevanja med posameznimi proizvodnimi enotami, ocenami stroškov in pravilnim razporejanjem zaposlenih po novih enotah. Globalni osutek plana je v primerjavi s preteklim obdobjem realen, seveda pri vsestranskem angažiranju vseh zaposlenih, racionalnem poslovanju in pravilnem izkoristku proizvodnih zmogljivosti.

H. Bratkovič

smer, kakršno smo Slovenci zahtevali že spomladi. Zato je sedanja morebitna opozicija lahko bolj škodljiva kot koristna.

Pogovor s tovarišem Smoletom je bil dolg in vsestranski. Pomagal nam je razumeti tudi nekatera ozadja, ki so bila doslej nejasna ali nerazumljiva, za jugoslovanska dogajanja pa izredno značilna.

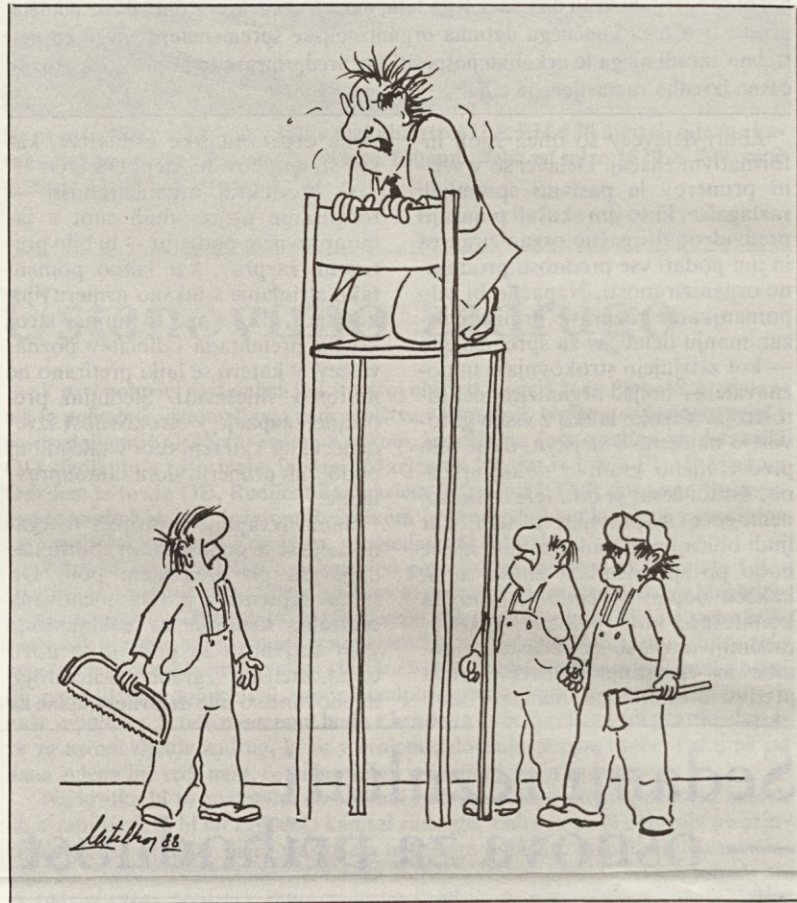
Srečanje je bilo sklenjeno s predavanjem predavateljice na Fakulteti za sociologijo, politologijo in novinarstvo Mance Košir, ki je obravnavala novinarski jezik v tiskanih sredstvih obveščanja v OZD.

Čeprav tudi na tem seminarju nismo dobili odgovorov na vsa vprašanja, so nam nekatere teme razširile

obzorje in nas napotile k razmišljanju. To in srečanje s poklicnimi kolegi ter izmenjave mnenj in izkušenj pa so nas obogatila za nadaljnje delo. Zato upam, da se bodo tovrstna srečanja nadaljevala tudi v bodoče, saj bi bilo škoda, če bi prišlo spet do premora kot pred leti.

M. M.

PREJELI SMO

Ob podelitvi priznanj jubilentom

V septembru so na svečani seji centralnega delavskega sveta podelili priznanja za zvestobo tistim, ki so svojo polno delovno dobo preživel v Litostroju. Bilo nas je samo 14. Ravno ta dan sem imela zdravniški pregled pri specialistu. Na teh pregledih se — kakor veste — čaka tudi po več ur in ko je bila ura 12, sem zaprosila medicinsko sestro, da mi pregled preloži na drugi dan, ter pohitela nazaj v tovarno, da ne bi zamudila začetka slovesnosti ob 13. uri. Svečano oblečeni jubilanti smo razočarano pogledovali sok in radensko in nekaj piškotov na mizi. Pojedine nismo pričakovali, vendar se edinstvenemu dogodku spodobi nazdraviti s kozarcem vina, mar ne? Direktor Šlander nas ni zamen spraval v smeh z besedami svoje tajnice, da so pametni že vsi odšli iz podjetja, neumni pa ostali — in to smo bili mi. V vsaki šali je nekaj resnice!

Od te slovesnosti, s katero se nagrajujejo vztrajni in zvesti delavci, nam je ostal edino zlat cekin kot priznanje za dolgoletno delo. Vrednost cekina naj bi bila 154 starih milijonov, a kaj ko se za 22 g obdelanega zlata dobi le 44 starih milijonov. Ta mrtvi kapital lahko samo pospravim v predal in skrijem pred tatovi.

Če bi to vedela, in verjetno tudi drugi, bi raje zaprosila za ček. Od tega bi imela vsaj kakšno materialno korist. Tako pa jubilanti nimamo niti materialne koristi niti moralnega zadoščenja, saj so se od nas poslovili, kakor da smo že odpisani, morda še bolj kot star in obrabljen tovarniški inventar.

Žal mi je bilo, da nisem ostala v ambulantni in počakala na pregled. Prihranila bi si razočaranje, opravila bi koristno delo vsaj za svoje zdravje in v poleg tega ne bi nikoli napisala članka.

In še nekaj o sebi, delu in neorganizaciji! V podjetje sem prišla kot mlado dekle, polno idealov, ki jih sedaj mladi ne morejo več imeti. Na svojo srečo sem imela takšnega šefa, ki je imel delovne navade in je bil pošten in pravičen. Bil mi je vzor. Za mladega človeka je namreč zelo nujno, kakšen človek ga vodi in usmerja in kakšno strokovno pomoč mu nudi na začetku službovanja. Če nadrejeni takšnih odlik nima, tudi vzor ne more postati. Kajti kdor ni moralno čist, tudi avtoritete ne more imeti in delavcem ukazovati.

Takšen šef koristi le samemu sebi — in to petnajstega v mesecu, ko prejme plačo. Zato nobena reorganizacija, o kateri se sedaj govori, ne more uspeti brez delovnih navad in poštenega in organizacijskega dela. Vsi vemo, da so nekateri oddelki z delom preobremenjeni in delajo nadure, medtem ko drugi nimajo dela. Če bi se delo porazdelilo, bi imela delovna organizacija korist.

Kljub vsemu pa upam, da bo Litostroju, ki mi je v vseh teh letih postal drugi dom, le uspelo v teh težkih časih najti pravo pot in da bo zares postal uspešna delovna organizacija, taka, kot smo si jo pravi Litostrožjani želeli.

Z lahkim srcem bom odšla v pokoj. Pogrešala bom le svoje ožje sodelavce, s katerimi smo dobri prijatelji, kar nam mnogi oddelki zavidaajo. Pa brez zamere!

Zlata Megla

Izgradnja večnamenskega hidroenergetskega projekta HE BEKHME v Iraku bo v naslednjih sedmih letih nova preizkušnja znanja in sposobnosti Litostroja

Novi gigant HE Bekhme

V septembrski številki našega časopisa smo napovedali, da bo ob koncu tega meseca dokončno podpisana pogodba med Litostrojem in investitorjem — iraškim Ministrstvom za irigacije o izdelavi, dobavi in montaži šestih Francisovih turbin (6 x 260 MW) z vsemi pripadajočimi sistemi (lopute, dvigala, regulacija in druga pripadajoča oprema) v vrednosti 66,5 milijona dolarjev. Tanjugova vest iz Iraka 1. oktobra 1988 je potrdila, da je bila na ta dan dejansko podpisana ta, za nas velika pogodba. Velika in pomembna zato, ker z njo stopamo v največji večnamenski hidroenergetski projekt te vrste, ki se danes gradi v svetu.

Z izdelavo šestih Francisovih turbin in ostale opreme z močjo po 260 MW, ki bodo dale skupno 1560 MW največje vgrajene moči, stopa Litostroj v novo obdobje projektiranja in graditve vodnih turbin — velikank, in s tem v čas, ko bo moral strniti vse sile, predvsem pa znanje in izkušnje, da si pridobi nove reference doma in v svetu.

Ob projektu HE BEKHME je treba povedati, da je iraško Ministrstvo za irigacije razpisalo prvo licitacijo že v sredini leta 1984, torej v času vojne med Irakom in Iranom, kar je brez dvoma vplivalo na previdnost številnih zainteresiranih proizvajalcev v svetu za ta velik projekt. Prav vztrajanje številnih jugoslovanskih proizvajalcev in delavcev na gradbiščih Iraka v času vojne in ob dobro in kvalitetno opravljenih poslih je

pripadajočo opremo, pa do današnjih dni, ko je bila dokončno podpisana pogodba, je bila težka in zapletena.

Z ozirom na večletno uspešno prisotnost jugoslovanskih proizvajalcev na iraškem tržišču, ki so se že uveljavili z realizacijo večjih projektov (HE Hemren, HE Haditha, ČP Kirkuk itd.), je razumljivo, da so si prav ti proizvajalci v okviru poslovne skupnosti Ingra iz Zagreba (v katero so poslovno združeni Litostroj, Metalna, Rade Končar in drugi) v ostri mednarodni konkurenci ves čas po letu 1984 prizadevali za pridobitev tega velikega projekta.

Kljub temu, da prva licitacija za projekt 4B ob koncu leta 1984 ni uspela, saj so bili jugoslovanski proizvajalci opreme šele na tretjem mestu, so ves čas vztrajali v konkurenci.

Osnovni podatki o Francisovih turbinah in drugi opremi za HE BEKHME

- Največja vgrajena moč turbin je 6 x 260 MW.
 - Skupna največja vgrajena moč vseh šestih agregatov je 1560 MW.
 - Turbine bodo delovale na padcu vode od 94 do 192 m.
 - Največji pretok vode skozi vsako turbino bo 167 m³/s.
 - Izstopni premer Francisovih turbinskih gonilnikov bo 4500 mm.
 - Teža posameznega gonilnika 70 t in teža turbinske gredi 25 t.
- Od ostale opreme bo Litostroj izdelal še dva glavna dvigala za strojno nosilnosti 2 x 300 t in še pet dvigal manjših nosilnosti za mehanično delavnico, razdelilno postajo, skladišča, transformatorsko postajo in hišno dizelsko centralo.

pogojevalo, da je investitor izbral večino jugoslovanskih proizvajalcev pri izgradnji tega projekta.

V juliju leta 1986 je že bila podpisana prva pogodba (Contract 4A), ki je obsegala vsa gradbena dela in hidromehansko opremo in jo že izvaja mednarodni konzorcij, v katerega se v veliki meri vključuje Hidrogradnja iz Sarajeva v sodelovanju s firmo BECHTEL — ZDA in firma ENKA iz Turčije. Jugoslovanski delež pri vrednosti gradbenih del, materiala in opreme za pogodbo 4A je več kot 750 milijonov dolarjev.

Pot od sredine leta 1984, ko je investitor objavil tudi tendersko dokumentacijo BEKHME 4B za projektiranje, dobavo, transport, montažo in spuščanje v pogon šestih energetskih enot moči 260 MW s

V okviru vodstev Ingre, Litostroja in Rada Končarja je bila izdelana nova, temeljitejša ponudba z ustrežnejšim izborom tujih partnerjev in nosilstvom posla s strani jugoslovanskih proizvajalcev opreme. V tej novi ponudbi, ki je bila v novembru leta 1986 predana investitorju, je bilo opredeljeno, da je:

- Ingra iz Zagreba nosilec ponudbe celotnega projekta,
- Litostroj odgovoren za izdelavo turbin skupaj z MARINE INDUSTRIE LTD (Kanada) kot proizvajalcem dela te opreme,
- Rade Končar iz Zagreba pa odgovoren za izdelavo generatorjev in ostale elektro opreme skupaj z CANADIAN GENERAL ELECTRIC (Kanada) in BBC iz Švice.

Ponudba je temeljila na bistveno

novih tehničnih in komercialno — finančnih elementih, kot so:

- znatno je povečan jugoslovanski del ponudene opreme in del,
- pretežni del montažnih del naj bi opravila jugoslovanska podjetja,
- skrajšan je bil rok za dokončanje celotnega projekta z 8 na 7 let,
- oprema jugoslovanskih proizvajalcev je ponujena na kredit preko jugoslovanske banke za mednarodno ekonomsko sodelovanje,
- opredeljene so fiksne cene,
- izdana je bila ponudbena garancija ter način in valuta plačil.

Investitor je potem sprejel novo jugoslovansko ponudbo, o kateri so skoraj dve leti potekala pogajanja, na katerih so bili usklajeni vsi pomembnejši komercialno-pravni in tehnični pogoji. Dogovorjena je bila tudi celotna vrednost opreme v višini 208.214.414 ameriških dolarjev, od katere znaša avans ob podpisu pogodbe 10 odstotkov cene, 90 odstotkov cene opreme jugoslovanskih proizvajalcev je nudeno na kredit, oprema in dela tujih dobaviteljev se plača v gotovini, 65 odstotkov montažnih del je na kredit, 35 odstotkov pa je plačljivo v gotovini.

Pod tako dogovorjenimi pogoji in v skladu z meddržavnim protokolom med Jugoslavijo in Irakom, ki je bil 3. septembra letos podpisan v Beogradu, so predstavniki Ingre, Litostroja in Rada Končarja 1. oktobra 1988 v Bagdadu dokončno podpisali pogodbo za HE BEKHME 4B.

Pomen projekta HE BEKHME za jugoslovansko industrijo

Projekt HE BEKHME je velikega pomena za jugoslovansko gospodarstvo in njegovo izvozno naravnost še posebno v času ekonomizacije in stabilizacije razmer v Jugoslaviji. Delež Litostroja v tem projektu je 66,5 milijona dolarjev, kar pomeni konvertibilni izvoz ter veliko dela na programu vodnih turbin za nadaljnjih sedem let. Udeleženci v tem projektu si bodo pridobili reference pri izgradnji največjih in najzahtevnejših energetskih objektov te vrste v svetu. To pa je tudi pogoj, da se v bodočnosti v večji meri vključujejo v mednarodno delitev dela z referencami in znanjem pri izgradnji največjih tovrstnih energetskih objektov v svetu, kot nosilci projektov ali kot poddobavitelji elektro-strojne in ostale opreme z drugimi največjimi proizvajalci. Celoten večnamenski investicijski projekt HE BEKHME gledano v celoti (pogodbi 4A in 4B) predstavlja do sedaj največje pridobljeno izvozno naročilo jugoslovanskih podjetij, vredno skoraj milijardo dolarjev. Pomembno je, da so

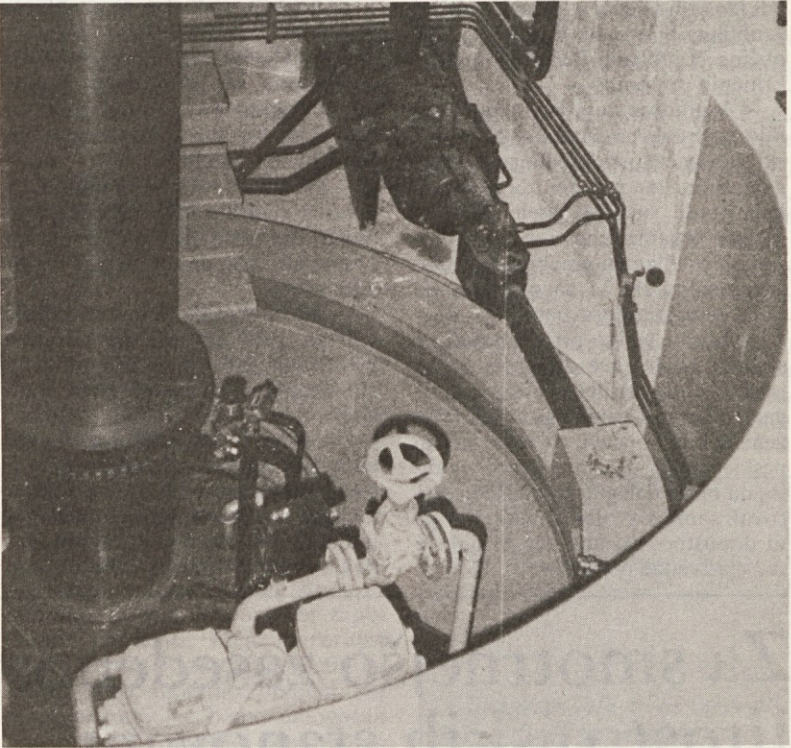
vanj vključeni nosilci razvoja Jugoslavije s področja inženiringa, gradbeništva, strojne in elektroindustrije.

Področje HE BEKHME DAM v Iraku postaja največje jugoslovansko gradbišče v svetu

Daleč na severu Iraka, v hribih Kurdistanu, v bližini iraško-iranske turške trimeje so že pred več kot letom dni pričeli s pripravljalnimi deli, predvsem pa z izgradnjo komunikacij, cest in treh večjih naselij, v katerih že danes stanuje več tisoč delavcev iz Iraka, Turčije in Jugoslavije. Samo gradbišče bodoče HE BEKHME že danes zavzema ogromen prostor. Globoka kotlina reke Veliki Zab s pritokom manjše reke Ravanduz, ki pritekata s hribov Kurdistanu, bo postala po izgradnji 220 m vi-

soke pregrade (brane) ogromno akumulacijsko jezero, v katerem bo približno 18 milijard kubičnih metrov vode. Že ta podatek nam pove, da gre za ogromne razsežnosti tega projekta. V pregrado bodo vgradili 33 milijonov kubičnih metrov zemlje in drugega materiala. Za temelje, strojnico, podzemne tunele in druge objekte bo potrebno graditi 3,5 milijona m³ betona in na stotine ton betonskega železa. V strojnici bo montiranih 6 naših Francisovih turbin z največjo močjo po 260 MW, skupno z generatorji in vso ostalo pripadajočo opremo. Skratka — projekt HE BEKHME je tako velikih razsežnosti, dimenzij, moči in tehnoloških zahtevnosti, da bo tudi z naše strani potrebno vanj vgraditi ogromno znanja, dela in predvsem kakovosti.

K. G.

Ena od dveh turbin za HE Doroodzan v Iranu, ki sta že zmontirani in pripravljeni za pogon (Foto: Križnar)

Končana montaža na HE Doroodzan

Konec septembra se je iz Irana vrnilo pet naših monterjev, ki so zaključili montažo na hidroelektrarni Doroodzan. Obsegala je montažo dveh Francisovih turbin, vsaka moči po 5,9 MW, in ostalo pripadajočo hidromehansko opremo.

S tem je delo Litostroja na tem gradbišču skoraj končano, razen spojitve turbinske gredi z generatorsko, kjer je prišlo do kasnitve zaradi zamud delavcev Rade Končarja. Ker bi bilo čakanje na gradbišču glede na stroške nesmiselno, so se naši monterji vrnili že sedaj, novembra pa bodo delo pripeljali do konca. Tedaj bodo opravljene tudi zadnje priprave za prvo vrtenje. Zagon elektrarne naj bi bil predvidoma marca naslednje leto.

V celotnem času montaže so naši monterji v Iranu občutili tako vojno stanje kot čas razglasitve miru in kasneje obdobje (vsaj navideznega) miru. Marijan Križnar, s katerim sva se pogovarjala, je dejal, da so bile razlike opazne. Res je, da so v omejenem in zastraženem kampu tudi med vojno živeli dokaj mirno, kljub temu pa se je to odražalo na njihovem življenju in delu. Imeli so precejšnje težave pri nabavi hrane, ne-nehno so se nad njimi spreletavala vojaška letala, saj je potekal prav čez Doroodzan vojaški koridor, 30 km od kampa pa je bila velika kemična tovarna, ki so jo kar trikrat bombardirali.

Z nastopom miru je bilo čutili olajšanje. Ljudje so bili bolj sproščeni in zadovoljnejši, pa tudi režim se je nekoliko sprostil.

Kaj bi lahko rekli zdaj, ob skoraj zaključeni in kot vse kaže uspešni montaži? Z uspešno opravljenim delom smo si že sedaj pridobili velike reference tudi za delo naprej. Zelo dobro obratuje tudi elektrarna Mahabad v Kurdistanu, ki smo jo zgradili že pred časom, julija pa smo podpisali še pogodbo za HE Bag-

dad. To so sicer manjše elektrarne, pomenijo pa ugled, ki smo si ga z njimi pridobili. Obenem smo v Iranu vztrajali tudi v času vojne in to našim bodočim naročnikom veliko pomeni. Zato se nam zdaj odpirajo tudi velike možnosti za opravljanje že obstoječih elektrarn. Dobili smo ponudbo za remont HE Sefid Roud, kjer je vgrajenih 5 francoskih turbin, in če bi se tu izkazali, bi lahko kasneje prevzeli celotno delo na remontih v iranskih elektrarnah. To so dobro plačana dela, zato je popolnoma nerazumljiva naša nezainteresiranost zanje. Res je, da bi morali delati po tujih dokumentacijah, vendar to ni velika prepreka, saj so osnovne značilnosti podobne. Resnično bi bilo škoda, da bi Litostroj odstopil zdaj, ko je preživel na montažah v Iranu vsa vojna leta in ko si je tam ustvaril sloves ter da bi na osnovah trdnega in zavzetega dela prepustili pobiranje smetane drugim jugoslovanskim proizvajalcem.

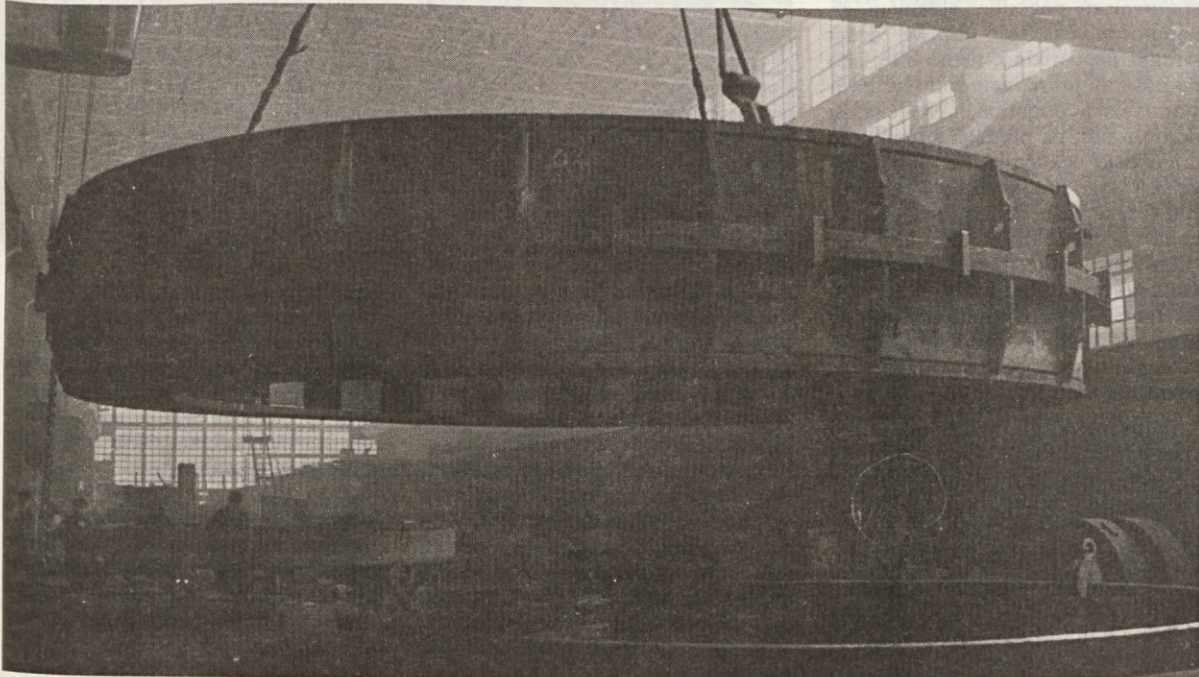
Dejstvo je, da nam »reprezentančna« dela, (kot je Stratos v Grčiji) prinašajao ugled in odnašajo denar, manjše elektrarne in remont drugi pa nam prinašajo tako ugled kot devizni dobiček. Se tega dovolj zavedamo?

M. M.

Ladje nam tonejo, kapitani pa ukazujejo le spremembo smeri.

Čeprav je videti črno, tovariši, ni vse tako črno, pravi tovariš iz črne Mercedes.

Milan Aničić

V tozdu PZO je v fazi varjenja zunanji vodilnikov obroč za novo HE Fala. Ta elektrarna bo stala poleg stare, ki bo spreminjena v muzej, nova elektrarna pa bo večja in sodobnejša.

Premier zvarjenca, ki ga zdaj varijo v tozdu PZO je 7 metrov, specifičen pa je način dela. Oba kosa varijo speta skupaj, da bi preprečili eventuelne deformacije med varjanjem. (Foto: E. L.)

V LJUBLJANI V BODOČE LE ENA SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST

Prednosti in slabosti stanovanjske preobrazbe

30. septembra 1988 je bila ustavnovna skupščina Samoupravne stanovanjske skupnosti ljubljanskih občin, kar pomeni zaključek dolgotrajnih razprav o samoupravnih preobrazbi stanovanjskega gospodarstva v Ljubljani. Namesto sedanjih petih občinskih in mestne stanovanjske skupnosti obstoja po novem ena stanovanjska skupnost ljubljanskih občin. Potrjeni so bili tudi ustanovni dokumenti in izvoljeni vsi potrebni funkcionarji skupščine ter vsi odbori in komisije.

V času javne razprave je bilo izrečenih veliko pomislov, ali bomo z reorganizacijo resnično odpravili ključne probleme, ki so se v zadnjem času nakopičili na stanovanjskem področju na območju ljubljanskih občin. Bilo je izrečenih veliko mnenj za reorganizacijo in proti njej. Naj naštejemo le nekaj pomislov, ki so bili izrečeni v javni razpravi v občini Ljubljana-Šiška, ki je imela poleg občine Ljubljana-Bežigrad največ kritičnih pripomb:

— V gradivu za javno razpravo ni bilo pripravljene analize o ekonomski upravičenosti predlagane reorganizacije, kar pomeni, da je manjkala tudi analiza vseh slabosti sedanje organiziranosti.

— V predlagani preobrazbi ni bilo argumentov, ki bi zagotavljali, da bodo slabosti odpravljene.

— Bilo je veliko pripomb tudi na sestavo konference delegacij, da so prevelike, da nosilci konferenc delegacij niso primerno izbrani itd. Izražena je bila bojazen, da se bo zaradi nesklepčnosti delegacij lahko zgodilo, da bodo delegati v skupščini glasovali samo v svojem imenu, kar pa ni dopustno, saj ima večina odločitev materialne posledice.

— Ekonomski razlogi (manj delegatskih mest, manj odborov, manj gradiva, manj sej in s tem manj izostankov z dela) niso bili prepričljivi, saj pomenijo tudi krnitev samoupravnega odločanja v bazi in zmanjševanje vpliva družbenopolitične skupnosti na odločitve, ki se sprejemajo v skupščini.

— Ni bilo tudi določeno, ali bo obstajalo koordinacijsko telo na ravni občine in kako bo koordinacija potekala, ali pa bo vsak delegat zastopal stališče svoje konference ali celo svoje osebno, če konferenca delegacij ne bo sklepčna.

— Izrečeni so bili tudi pomisleki v zvezi s centralizacijo odločanja in denarja na enem mestu, saj že primer komunale kaže, da zaradi tega nastajajo težave.

— Nova organiziranost bi morala vplivati tudi na znižanje stroškov poslovanja samoupravne stanovanjske skupnosti in njenih strokovnih služb.

Osnovno vodilo za reorganizacijo pa je bilo sprejeti tako obliko in način organiziranja, ki nam bo zagotavljalo racionalnejše, učinkovitejše in boljše delo, da bo odpravljena sedanja vmesna stopnja odločanja in

bo odločanje prenešeno v temeljna okolja, to je na delavce in občane v delegacijah in konferencah delegacij, ter zagotoviti enotno stanovanjsko politiko, neodvisno od občinskih meja.

V teku razprave je bilo prav gotovo izrečenih največ pripomb na račun dela strokovnih služb, ki do sedaj niso opravičila zaupanja. Tudi nova organiziranost teh slabosti ne odpravlja, saj ni nikjer določeno, kako bodo te službe delale v prihodnje, niti niso zapisane njihove naloge in odgovornosti. Delegati nič več ne zaupajo strokovnim službam in že večkrat so bila izrečena mnenja, da je nujno v njih opraviti kadrovske spremembe.

Tako je bila na ustanovni skupščini ponovno postavljena zahteva, da je treba na novi osnovi urediti odnose med uporabniki in izvajalci oziroma odpraviti slabosti izvajalskih strokovnih služb.

Le čas bo prinesel odgovore na to, koliko so bili izrečeni pomisleki upravičeni in do kakšne stopnje bodo z novo organiziranostjo v stanovanjskem gospodarstvu ljubljanskih občin doseženi postavljeni cilji oziroma izpolnjene zahteve uporabnikov.

Med ostalimi samoupravnimi dokumenti, ki jih je bilo potrebno sprejeti v smislu nove organiziranosti stanovanjskega gospodarstva ljubljanskih občin, je bil sprejet tudi Sporazum o oblikovanju konferenc delegacij, ki TZ Litostroj postavlja

za nosilca 22. konference delegacij, ki jo oblikuje 37 organizacij združenega dela in delovnih skupnosti. Konferenca delegacij v skupščino samoupravne stanovanjske skupnosti ljubljanskih občin delegira enega delegata.

V gradivu Prilagoditev strokovnih služb stanovanjskega gospodarstva Ljubljane reorganizaciji delegatskega sistema je razvidno, da delovna skupnost SSS predvideva, da bodo zaenkrat ostali na svojih delovnih mestih po občinah delavci, ki so do sedaj delali za občinske SSS. Tako naj bi bili dosedanja sekretarji odgovorni za organizacijo sej konferenc delegacij, za usklajevanje razprav in odločanja med konferencami, za organizacijo strokovnih pojasnil, za

pomoč pri oblikovanju sklepov na konferencah itd. Pomembna dolžnost tega delavca bo organizacija usklajevanja stališč konferenc delegacij združenega dela in krajevne samouprave ter stališč skuščine občine in njenih izvršilnih organov. Na ta način naj bi bilo zagotovljeno, da bo delo konferenc povezano.

Na svojih mestih bodo ostali tudi sedanji svetovalci za gospodarjenje in solidarnost. Svetovalci za gospodarjenje naj bi se v večji meri kot doslej posvečali pospeševanju hišne samouprave in njenim problemom ter razreševanju problemov časne uprave. Dolžnosti svetovalcev za solidarnost v občinah naj se načelno ne bi spremenile.

P. D.

Ob tednu otroka

Ob tednu otroka je bilo napisanih veliko lepih, pa tudi globokoumnih člankov o vzgoji in skrbi za otroka. To je bilo povezano tudi z našo stvarnostjo, ki ni nič kaj obetavna za naše najmlajše, vendar ni zdaj moj namen pisati o tem. V mislih imam novoletno rajanje otrok, povezano z razdeljevanjem daril za naše najmlajše. V tovarni je namreč nekaj časa obstajala teza, da otroci daril ne bi dobili, ker je za nakup kvalitetnih daril premalo denarja. K sreči je »prevladoval razum« in darila bodo. Pri tem res ni pomembno koliko stanejo, pomembno je, da so. Čeprav se bodo tudi letos prav gotovo znašli med nami nezadovoljneži, ki jim darila ne bodo všeč, se moramo zavedati, da je bilo v izbiro igrač in s tem pogojene cene, vloženega veliko časa in napora. Posebno starši dobro vemo, kako draga je dandanes kakršnakoli igrača, zato je treba te napore ceniti.

Močno si želim, da bi bila lepo sprejeta in tudi uspešno izvedena zamisel naših mladincev, da letos sami pripravijo novoletno rajanje za naše najmlajše — nekaj novoletni živ-žav. To zna biti trd zalogaj še za šolane vzgojitelje, kaj šele za to pogledno neizkušene mladince. Reči moram, da me močno veseli, da mi kljub ekonomski krizi in težkemu položaju ne bo treba polagati računov mojim otrokom, zakaj litostrojski dedek Mraz nima denarja za darila (ker bodo), najlepše pa je, da bomo tudi po naši plati otrokom pustili, da svoje otroštvo in ljubeza dedka Mraza izsanjajo do konca.

M. M.

Za smotrnejšo zasedenost litostrojskih stanovanj

Članek je bil napisan na pobudo delegatov Komisije za socialna vprašanja in družbeni standard pri Konferenci osnovnih organizacij sindikata TZ Litostroj, ko je na svoji 5. redni seji dne 13. 9. 1988 med ostalim obravnavala tudi problematiko reševanja stanovanjskih vprašanj zaposlenih delavcev. To pa ne pomeni, da že do sedaj kot strokovna služba pri reševanju stanovanjskih vprašanj nismo tudi tema dvema oblikama dali dovolj velikega poudarka. Vendar se zavedamo, da nobena informacija ni odveč. Razmere na področju stanovanjskega gospodarstva se iz dneva v dan bolj zaostrejejo, kar zahteva spremenjeno obnašanje vseh statusnih kategorij uporabnikov stanovanj.

Sedanji časi prav gotovo niso najprimernejši za uspešno reševanje stanovanjskih vprašanj zaposlenih delavcev. To pa velja tudi za ostale kategorije občanov. Zato so strokovne službe, ki delamo na tem področju pa tudi posamezniki, ki nimajo rešenega svojega stanovanjskega vprašanja, dnevno srečujemo z nerешljivimi problemi. Prav gotovo je zato potrebna dobršna mera strpnosti na obeh straneh.

Zaradi navedenega je v marcu 1988 strokovna služba sprožila akcijo zamenjave stanovanj, da bi tako dosegli smotrnejšo zasedenost litostrojskih stanovanj. Zato smo preko 40 imetnikom stanovanjske pravice, ki sami uporabljajo 3-sobna stanovanja v izmeri 60 do 70 m² ali dva uporabnika stanovanje okrog 90 m², poslali dopis v smislu podane pobude, naj razmislijo o možnostih zamenjave stanovanja za manjše in komfortnejše. Z zamenjavo stanovanja namreč pridobita oba imetnika stanovanjske pravice. Imetnik oziroma uporabnik velikega neogrevanega stanovanja, v večini primerov gre tudi za nefunkcionalna stanovanja, se ob tem preseli v manjše komfortno stanovanje. S tem odpadajo vse skrbi v zvezi z nabavo kurjave v jesenskih mesecih (fizična in finančna obremenitev), saj je malokateremu pri tej ceni dosegljivo ogrevanje z elektriko. V manjših stanovanjih so tudi vsi ostali obratovni stroški nižji. Številčnejše večja mlada družina, ki pa sedaj stanuje v manjšem stanovanju, pa se z zamenjavo reši prostorske stiske.

Žal pa akcija ni obrodila sadov, saj nismo uspeli opraviti niti ene zamenjave stanovanj, čeprav ob tem le ne moremo trditi, da so se prizadeti do izpostavljenega problema obna-

šali povsem nezainteresirano. Bilo je opravljenih tudi več razgovorov, pri tem pa izrečenih nekaj pomislov, na primer, kdo je nosilec stroškov preselitve ob zamenjavi stanovanj, kam z odvečnim pohištvo, pojavi se problem zamenjave okolja in sosedov. Nekaj posameznikov je izreklo pripravljenost, da bodo zamenjavo opravili v prihodnjih letih.

Ob tem lahko pojasnimo, da je ustaljena praksa, da stroške preselitve nosi tisti, ki se preseli iz manjšega v večje stanovanje. Prav tako pa ta opravi tudi vsa težja fizična dela v zvezi s preselitvijo. Predmet dogovora med imetnikoma stanovanjske pravice so tudi izboljšave v stanovanju, ki jih je eden od njiju opravil z lastnimi sredstvi.

Ob vsem navedenem pa ne moremo mimo tega, da je sprejeta politiko stanarin za srednjeročno obdobje od leta 1990, ki ima za cilj doseči ekonomsko stanarino. To pomeni, da se bo delež teh stroškov v proračunu gospodinjstva v bodoče še povečal, kar bo imelo za posledico, da bo poravnava teh obveznosti za marsikoga pomenila veliko breme. V skladu z določili Družbenega dogovora o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SRS in v skladu z določili Pravilnika o pogojih in merilih za zagotavljanje družbene pomoči iz sredstev solidarnosti pri pridobitvi stanovanjske pravice na družbenih stanovanjih v SSS mesta Ljubljane pa do delnega nadomeščanja stanarine niso upravičeni imetniki stanovanjske pravice, če zasedejo nadstandardno stanovanje glede na število članov družine in če so odklonili ponujeno zamenjavo za standardno stanovanje.

Navedeno določilo se bo v prihodnjem letu tudi dosledno izvajalo.

Podstanovanjske razmere

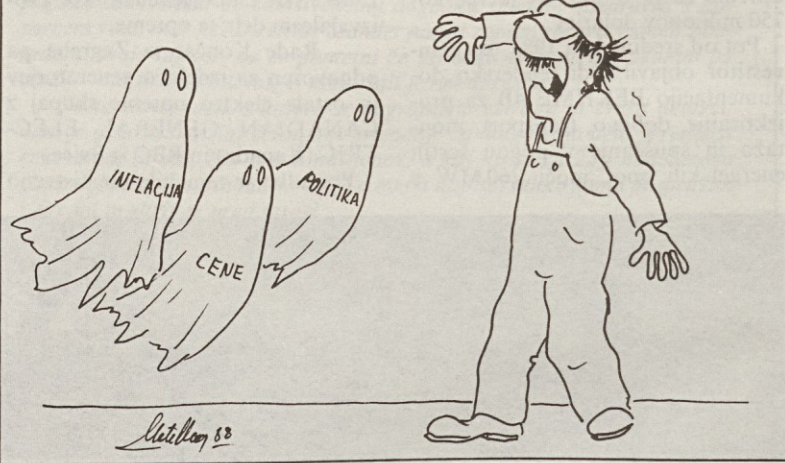
Zakon o stanovanjskih razmerjih, kot tudi Pravilniki o reševanju stanovanjskih potreb delavcev tozgov/DS naše DO v svojih določilih opredeljujejo tudi **podstanovalsko razmerje, ki lahko marsikateri družini vsaj začasno reši ali olajša stanovanjsko stisko.**

Podstanovalsko pogodbo sklepa imetnik stanovanjske pravice, in sicer za nedoločen ali določen čas in mora biti pismena. Podstanovalska pogodba, sklenjena za nedoločen čas, preneha z odpovedjo s tem, da imetniku stanovanjske pravice ni treba navesti razloga odpovedi. Če v pogodbi ni drugače dogovorjeno, je odpovedni rok trideset dni, vendar v pogodbi določen odpovedni rok ne sme biti krajši od trideset dni. Podstanovalska pogodba, sklenjena za določen čas, pa preneha s pretekom dogovorjenega časa. Za podstanovalsko pogodbo, sklenjeno za določen čas, se šteje, da je molče obnovljena za nedoločen čas, če podstanovalec po poteku časa, za katerega je bila pogodba sklenjena, še naprej uporablja stanovanjske prostore, imetnik stanovanjske pravice pa v petnajstih dneh temu ne nasprotuje.

Podstanovalsko razmerje se lahko sklene le za posamezne stanovanjske prostore, pri čemer pa mora imetnik stanovanjske pravice podstanovalcu zagotoviti ustrezne higienske in druge življenjske pogoje. Podstanovalec ne more oddati drugi osebi niti v celoti niti delno stanovanjskih prostorov, ki jih uporablja na podlagi podstanovalske pogodbe.

Imetnik stanovanjske pravice ne sme oddati v podnajem dela stanovanja brez predhodnega ustreznega soglasja tozda/DS lastnika stanovanja. Podstanovalsko pogodbo lahko sklene

Vsakodnevnih strahovi

le po pridobitvi soglasja stanovanjske komisije stanodajalca. Pri tem imajo prednost delavci stanodajalca. Izdajo takega soglasja ni mogoče zavrniti, če je imetnik stanovanjske pravice predhodno ponudil oddajo dela stanovanja v podnajem delavcu stanodajalca.

Iz vsega povedanega je razvidno, da sklepanje podstanovalskih pogodb za imetnika stanovanjske pravice ne pomeni rizika, da teh prostorov ne bi mogel ponovno pridobiti za svoje potrebe, saj je zakonodaja na tem področju jasna. Z vselitvijo primernih podstanovalcev pa si lahko starejši človek, ki v bližini nima svojcev, pogoje življenja (bivanja) olajša, saj s tem ostaja v istem okolju, stroški bivanja se mu znižajo, podstanovalci pa mu lahko dnevno nudijo potrebno pomoč (nabava iz

trgovine, ogrevanje stanovanja itd.).

Ob vsem navedenem se moramo zavedati, da je pravica uporabe stanovanja vezana tudi na osebne in družinske potrebe, pojem družinskih potreb pa je spremenljiv in je odvisen od števila družinskih članov, ki še konkretno stanovanje uporabljajo.

Zato pričakujemo, da bo v bodoče le prišlo do pozitivnih premikov v smislu smotrnejše zasedenosti litostrojskih stanovanj. Za vse strokovne informacije ob zamenjavah stanovanj ali oddaji v podnajem, kot tudi za pomoč pri ureditvi novonastalih stanovanjskih razmerij, pa se lahko obrnete na stanovanjski oddelek pri Kadrovske splošnem sektorju TZ Litostroj osebno, pisno ali po telefonu.

D. P.

ZA USPEŠNO SANACIJO JE POGOJ TUDI

Reševanje kadrovske problematike

Med ukrepe za sanacijo naše delovne organizacije smo uvrstili tudi naloge s področja organizacije, kadrov in stimulativnega nagrajevanja. Uspešna realizacija nalog z organizacijsko-kadrovskega področja bo gotovo prispevala k uspešni sanaciji Litostroja. Del teh nalog, predvsem s področja stimulativnega nagrajevanja, je bil že realiziran v prvem polletju letošnjega leta. Aktivnosti v zvezi z reorganizacijo so v polnem teku. In kako je z izvrševanjem nalog na ožjem kadrovskem področju?

V sanacijski program smo zapisali naslednje glavne naloge: izboljšanje kadrovske strukture, povečanje obsega kadrovskega štipendiranja, spodbujanje izobraževanja ob delu in funkcionalnega izobraževanja ter reševanje invalidske problematike. Iz postavljenih rokov za realizacijo nalog je razvidno, da imajo nekatere takojšnji rok realizacije, več pa je takih, ki so opredeljene kot stalne naloge dolgoročnejšega značaja in v precejšnji meri vezane na predvideno reorganizacijo Litostroja.

Izboljšanje kadrovske strukture

Naloge pri zagotavljanju ustreznih kadrovske strukture so:

- opredelitev in sprejem realnega plana kadrov tako po številu kot strukturi,
- pridobitev novih delavcev predvsem z visoko in višjo izobrazbo ter delavcev v neposredni proizvodnji (predvsem za mehansko obdelavo),
- zaustavitev nenormalno velikega odliva strokovnih kadrov, predvsem z visoko in višjo izobrazbo,
- omejitev zaposlovanja delavcev z manj kot poklicno šolo,
- popolna ustavitev zaposlovanja delavcev brez strokovne izobrazbe na režijska delovna mesta.

Gospodarska situacija v letu 1987 je prispevala k temu, da se je do takrat ekstenzivno zaposlovanje, ki je bilo v precejšnji meri tudi neproduktivno,

pričelo počasi umirjati. Žal pa je v lanskem letu izredno velika fluktuacija, saj je Litostroj zapustilo kar 722 delavcev, prispevala k temu, da se je močno poslabšala kadrovska struktura. Med delavci, ki so odšli iz delovne organizacije, je bilo kar 60 % delavcev s strokovno izobrazbo (od poklicne šole naprej). Z novimi zaposlitvami odliva strokovnih delavcev nismo mogli nadomestiti, kar še posebno velja za strokovnjake z višjo in visoko izobrazbo.

S sprejemom gospodarskega načrta za leto 1988 smo sprejeli tudi ra-

cionalnejši plan kadrov za letošnje leto. Ta plan uresničujemo, saj podatki kažejo, da ga ne bomo presegli in da bo število zaposlenih ob koncu leta v okviru planskih števil. Kljub nekaterim pozitivnim spremembam, vsaj kar se tiče nagrajevanja, pa bo pridobivanje novih strokovnih kadrov in s tem izboljšanje kadrovske strukture daljši proces. Pričakujemo, da bomo s pozitivnimi spremembami na področju stimulativnega nagrajevanja, nove organizacije in s tem bolj učinkovitega dela ustvarili pogoje za zaposlovanje novih strokovnjakov, ki bodo lahko prispevali k še hitrejši sanaciji Litostroja.

Kadrovsko štipendiranje

Vsakoletni razpis kadrovskih štipendij in na osnovi tega razpisa podeljene štipendije so osnovni vir za kadrovsko obnovo Litostroja. Zato tudi vsako leto razpišemo v skladu s potrebami, opredeljenimi v srednje-

Tega jaz ne bi sprejel. Ta je nevaren. Preveč je izobražen.

NADALJEVANJE IN KONEC ČLANKA O POČITNIŠKI DEJAVNOSTI IN DRUŽBENEM STANDARDU

Vse se vrti okrog denarja

Brez nič ni nič — je osnovna ugotovitev najinega razgovora s tovarišem Vidmarjem, direktorjem tozda ZSE. Situacija v zvezi s počitniškimi domovi je zdaj zares porazna in ne obeta se nam nič lepšega za naprej. Počitniški dom v Fiesi bo zaprt, če ne bomo pripevali vsaj nekaj deleža za izgradnjo infrastrukture v zalivu. Enako bodo morale storiti tudi druge delovne organizacije, ki imajo tam svoje domove. Sedanja prečiščevalna naprava že zdaleč več ne zmore očistiti vse odpadne vode, zato se jezero v zalivu spreminja v grezniško jamo. Če bomo želeli še letovati v Fiesi, bo potrebno v plane za naslednje leto oddvojiti določeno vsoto za infrastrukturo v zalivu in seveda za vzdrževanje doma. S tem bi skušali vzdrževati vsaj stanje, kakršno je, če ga že ne moremo bistveno izboljšati.

Še slabša je slika s Sorico, katere sezona se hitro bliža. Vode za obratovanje doma je dovolj, za delovanje sanitarnega objekta pa je premalo. In če bi bila zaradi različnih vzrokov zaprta naša koča, bodo zaprta tudi stranišča za smučarje, to pa pomeni konec smučarije na planini. Neke dogovore z občino Škofja Loka bo seveda treba najti čim prej, saj je končno v interesu obeh, da Soriška planina obratuje tudi (in predvsem) v zimskem času.

Močno propadajo tudi naše prikolice. To je do neke meje razumljivo, saj imajo kratko življenjsko dobo, veliko različnih počitnikarjev pa tudi naredi svoje. Ob vsem tem nam bo drugo leto tudi potekla pogodba za najem parcel v tem kampu. Če je ne bomo mogli obnoviti, kaj potem?

Vse to so črni oblaki, ki se zgrinjajo nad našo, vse teže dostopna letovanja in naše domove. Krpamo na vseh koncih in krajih, pravih rešitev

pa ni. Ob tem, da si v tovarni že nekaj časa razbijamo glavo, kako narediti prostore za življenjsko pomemben karuzel, ki nam bo omogočil boljše delo, to res ni primeren trenutek, da bi zastavili temelje za nov počitniški dom. Treba pa se je vendarle dokopati do načinov, kako poskrbeti tudi za to področje. V tozdu ZSE prevladuje mnenje, da bi že zelo veliko pomenilo, če bi letno odvajali za izboljšanje počitniškega standarda polovico našega regresa — kot to delajo drugje. Predlog so že pred leti poslali v obravnavo sindikatu, kjer pa je obležal v predalu. Če pošteno premislimo, je ta rešitev pametna in sprejemljiva. Višina regresa namreč že dolgo ne zadošča niti za polovico stroškov letovanja in je ob vseh izdatkih simbolična. Zato tudi pri odvojitvi polovice te vsote delavci ne bi kaj bistveno izgubili, po drugi strani pa bi skupna vsota že predstavljal nek kapital, s katerim bi lahko razpolagali pri obnovi naših domov. In redni dotok tega denarja bi omogočal tudi izdelavo realnih in prioritarnih planov, ki bi ga pred začetkom realizacije obravnavali vsi delavci. Res je, da večini delavcev najbrž ne bi bilo mogoče izkoristiti ugodnosti, ki bi si jih z izdvajanjem denarja prislužili, vendar tudi zdaj ne letujemo vsi, čeprav se regresirajo storitve iz skupnega denarja.

Če smo do konca odkriti, je kamen spotike in vir nezaupanja tudi nova stavba tozda ZSE, ko smo pričakovali tudi obnovo cele delavske restavracije. Res je bila močno obnovljena kuhinja, sama restavracija pa ne. Pa bodimo pri tem še toliko pošten in poglejmo druge tozde, ki so si prav tako zgradili sodobne in lepe jedilnice, pa tudi kopico lepih

pisarn. Šlo je pač po načelu — kdo se bolje znajde. In šlo je tudi iz vseh žepov! Ponekod se le bolj vidi. Nazadnje pa vsi cenimo ljudi, ki se znajdejo, saj na tak način poskrbijo tudi za svoje sodelavce in podrejene. (Bolj smo ogorčeni nad tistimi, ki tega ne znajo ali so za to nesposobni).

Veliko stvari je, ki jih je sindikat doslej odrival na stran. Čas bi bil, da se zdaj po osnovni organizaciji pogovorimo o razdelitvi (ali nerazdelitvi regresa), da bo tudi predlog tozda ZSE dobil svoj odgovor. Tudi če bo negativen, bo vendarle imel za seboj neko razpravo in razlago, vsebovati pa bo moral druge predloge. Najslabše bi bilo, če ga ne bi obravnavali! Zatem se bi morali pogovoriti tudi o regresiranju otrok in upokojevcem. Zdaj imamo regresirano letovanje le zaposleni Litostrojčani, za otroke pa dobivamo smešne podatke, ki ne zadoščajo niti za prevoz do mesta letovanja, tam pa tudi v naših domovih plačujemo za otroke ekonomske cene. Enako velja tudi za upokojece in nezaposlene zakonke. Pri današnjih cenah je to postalo zelo pomembno vprašanje.

In če se cel članek nanaša tudi na družbeni standard, je ponovno treba nekaj reči o naši malici. S tem mislim čas malice v delavski restavraciji. Včasih je veljalo, da je ob kolikor toliko dobri malici trajalo čakanje v vrsti vsaj pol ure, zdaj pa je to postal že vsakdanji pojav. Kljub temu, da imamo v tovarni lepe jedilnice, razen v tozdu OB, MONT in PZO, hodi na malico v delavsko restavracijo pol tovarne. Zato je treba uvesti podobno ponudbo tudi po drugih jedilnicah in napotiti ljudi k malici tam, kamor spadajo.

Za delavce tozda OB pa je treba ustvariti ali kulturne pogoje ali dodatni čas, ki bo razbremenil redni

ročnih in dolgoročnih planih, določeno število kadrovskih štipendij. Število razpisanih štipendij se v zadnjih letih sicer povečuje, žal pa nam vseh razpisanih štipendij že nekaj let ni uspelo tudi podeliti. Za šolsko leto 1988/89 smo razpisali 350 kadrovskih štipendij. Do sedaj nam je uspelo podeliti blizu 200 štipendij, nekaj prošelj predvsem za deficitarne poklice pa je prispelo po zaključnem razpisu in so še v postopku obravnave. Letošnji rezultati razpisa so v primerjavi s prejšnjimi leti nekoliko ugodnejši, vendar pa še vedno ne taki, ki bi zagotavljali normalno nadomeščanje kadrov, ki zapuščajo delovno organizacijo, kaj šele pospešeno izboljšanje kadrovske strukture.

Velik osip štipendistov pa imamo tudi po končanem šolanju, saj se jih nekaj sploh ne zaposli, še več pa je takih, ki se sicer zaposlijo, vendar ostanejo v delovni organizaciji le krajši čas, ponavadi toliko, da odslužijo svojo štipendijo. Tukaj imamo še precej rezerve in možnosti, da te štipendiste po končanem šolanju z ustrežno motivacijo dalj časa zadržimo v delovni organizaciji. V teh prizadevanjih bi morala poleg strokovne službe pomembno vlogo odigrati tudi vodstva temeljnih organizacij.

Izobraževanje ob delu in funkcionalno izobraževanje

Ker bo glavni del bremena sanacije le na kadrih, ki so že zaposleni v delovni organizaciji, jim je treba omogočiti, da bodo tem nalogam kos. Treba jih je dodatno usposobiti z izobraževanjem ob delu in funkcionalnim izobraževanjem. Zanimanje za tovrstno izobraževanje je v zadnjih letih nekoliko upadlo, vendar se z letošnjim šolskim letom zanimanje za izobraževanje že zaposlenih povečuje. Večjo pozornost bomo morali vsi skupaj posvetiti izoboru, tako moramo določiti, za kakšne programe bomo omogočali izobraževanje, kot tudi komu bomo takšno izobraževanje omogočili. V nekaterih primerih bo potrebno posameznikom celo postaviti zahtevo,

da se izobražujejo, če bodo hoteli še naprej opravljati svoje delo.

Invalidska problematika

Med naloge, ki so pomembne za sanacijo delovne organizacije, smo uvrstili tudi razreševanje invalidske problematike. Število delovnih invalidov se povečuje in z večanjem njihovega števila tudi problemi. Težko je najti za vse invalide ustreznega produktivna delovna mesta, tako da imamo več delovnih invalidov, ki niso ustrezno razporejeni.

Pri razreševanju invalidske problematike moramo večjo pozornost posvetiti nalogam na preventivnem področju. Med te sodijo: zaostritev kriterijev pri sprejemanju novih delavcev, pravočasno ukrepanje ob ugotovljenih zdravstvenih težavah pri periodičnih pregledih in s tem preprečitev nastanka invalidnosti. Glavna naloga, ki je sicer dolgoročnejša, je v zagotavljanju takšnih delovnih razmer, ki ne bodo pogojevali nastajanja novih delovnih invalidov, pač pa to preprečevali. O sami problematiki pripravljamo analizo, na osnovi katere bomo morali nekatere naloge na tem področju tudi čimprej razrešiti.

Hitro razreševanje kadrovske problematike pomeni tudi hitrejšo sanacijo Litostroja. Eden od pomembnih pogojev za kadrovsko obnovo je prav gotovo nadaljnja perspektiva našega razvoja. Perspektivo v Litostroju imamo pod pogojem, da v določenih rokih najprej realiziramo naloge sanacijskega programa.

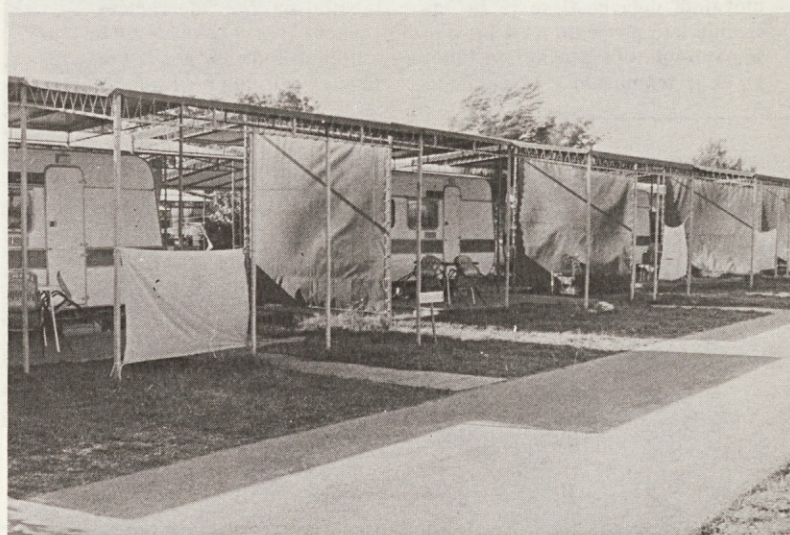
I. J.

Za stvaritev novega človeka niso primerne opice!

*

Razgrete glave ne morejo reševati važnih vprašanj.

Milan Aničić

Del litostrojke ulice v AC Funtana, ki je dan pred izmenjavo skupine že samevala. Dopustnike je pregnalo slabo vreme, zdaj pa so priklovice čakale na nove goste. Strehe priklovice dokaj dobro varujejo pred sončno pripeko in dežjem, vmesne platnene strehe pa zagotavljajo bolj malo intimnosti. Škoda, da se v vseh teh letih vendarle nismo odločili zasaditi zelenih sten, ki bi bile tudi prijetnejše za oči. Čeprav vedno bolj ugotavljamo, da naložbe v nakupe prikolic niso najbolj smotrne, saj se hitro uničijo, pa tudi najemnina za eno samo prikolico za štiri mesece v sezoni znaša kar 105 starih milijonov, je to še edino kar nam utegne ostati.

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj Ljubljana, Djakoviceva 36 izhaja enkrat mesečno v času od 20. do 30. v mesecu (občasno s posebnimi prilagami) v nakladi 5800 izvodov. Izdaja ga delavski svet delovne organizacije, ureja pa odbor za obveščanje (časopisni svet) pri delavskem svetu delovne organizacije in uredniški odbor: predsednik Vukoslav Živković in člani: Vjekoslav Jantol, ing. Mirko Čepuran, dipl. ing. Mira Šček, Slobodan Nikolič, ing. Silvan Štokelj, Radenka Kovačič, dipl. prav. Dubravka Krmeta in odgovorni urednik Karel Gornik, glavna urednica Marijana Meglič, tehnična urednica Estera Lampič, novinar dipl. soc. Anton Škrjanc, lektorica prof. Vesna Tomc. Tel. uredništva 558-341 (h. c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Glasilo redno izhaja od januarja 1960, od junija 1976 pa je tudi ustrezno registrirano pri pristojnem republiškem komiteju za informiranje in je s sklepom 421 - 1/72 oproščeno prometnega davka. Poština plačana pri pošti 61102 Ljubljana. Naslovniki prejema glasilo brezplačno.

M. M.

22. TEKMOVANJE KOVINARJEV JUGOSLAVIJE

Tudi mi imamo prvaka

V Mariboru se je 8. oktobra končalo letošnje tekmovanje kovinarjev Jugoslavije. Na tem, letos že 22. tekmovanju, se je zbralo 192 delavcev-tekmovalcev iz vseh jugoslovanskih republik in pokrajin, ki so pomerili svoje znanje in delovne sposobnosti v dvanajstih kovinarskih dejavnostih. Tekmovali so najboljši jugoslovanski strugarji, rezkalci, brusilci, orodjarji, plamenski varilci, varilci TIG, varilci REO, varilci MAG, strojni kovači, livarji-kaluparji, avtomehaniki-dizel ter avtomehaniki-otto, ki so pokazali največ znanja ter imeli največ sreče na predhodnih izbornih — mestnih in kasneje republiških tekmovanjih. Po pravilih se zveznega tekmovanja v vsaki panogi oziroma dejavnosti udeležita tekmovalca, ki sta na republiškem tekmovanju dosegla prvi mesti.

Med štiriindvajsetimi udeleženci iz slovenskih delovnih organizacij so bili tudi štirje tekmovalci iz Litostroja. Marjan Černivec (strugar), Miroslov Klavžar (brusilec), Peter Kogovšek (orodjar) in Mladen Horvat (livar-kalupar).

Ob veliki in ostri konkurenci najboljših jugoslovanskih kovinarjev so se naši delavci dobro odrezali. Peter Kogovšek je bil med orodjarji najboljši in je zasedel prvo mesto, livar-kalupar Mladen Horvat je bil tretji, Marjan Černivec peti med strugarji, tekmovalna sreča pa je pri praktičnem delu žal zapustila našega brusilca.

Med orodjarji je prvo mesto zasedel naš tekmovalac Peter Kogovšek, ostali najboljši jugoslovanski kovinarji pa so rezkalec Mehanotehnike Izola, strugar iz V. V. Bije iz Črne gore, brusilec Prvomajske ITAS iz Hrvaške, plamenski varilec mariborske Hidromontaže, varilec TIG Zavoda za zavarivanje iz Makedonije, varilec REO INA Nafta iz Lendave, varilec MAG Rada Končarja iz Hrvaške, strojni kovač in livar-kalupar Železarne Ravne, avtomehanik-dizel Avtoobnove iz Maribora ter avtomehanik-otto tekmovalac 21. maja

Bodočemu prvaku je šlo na smeh že med tekmovanjem

iz Srbije. Vsi zmagovalci so dobili zlato medaljo in (spominsko) nagrado — zlato uro. V prihodnjem letu pa se bodo najboljši jugoslovanski kovinarji ponovno srečali in tekmovali v Črni gori.

Prvi med jugoslovanskimi orodjarji — Peter Kogovšek

Že takoj po končani litostrojski poklicni šoli, kjer se je izšolal za orodjarja, se je Peter Kogovšek leta 1978 prvokrat udeležil tekmovanja kovinarjev. Na republiškem nivoju je med tridesetimi orodjarji dosegel osmo mesto, kar je bila, glede na njegovo mladost, zelo dobra uvrstitev. Takrat je dobil tudi posebno priznanje kot najmlajši tekmovalac. To je bila kar dobra spodbuda, tako da se je tudi kasneje udeleževal tako mestnih kot tudi republiških tekmovanj, vendar pa se vse do letošnjega leta, kljub pogostim dobrim rezultatom, ni uspel prebiti na zaključno — zvezno tekmovanje. Letos mu je šlo, kar se tekmovanje tiče, vse ko po maslu: prvo mesto na občinskem in mestnem tekmovanju, drugo na republiškem in za konec še prvo mesto na jugoslovanskem.

Kot izkušen udeleženec tekmovanj ve, da so za dobro uvrstitev poleg znanja in kljub vsemu, sreče — ravno v odločilnem tekmovalnem trenutku se ti lahko kaj ponesreči, pa če si drugače še tako dober, je dejal — potrebne so tudi dobre predpriprave. Predvsem za teoretični del tekmovanja. Tu pa je bil letos Litostroj precej mačehovski za razliko od prejšnjih let, ko so bile za vse tekmovalce organizirane ustrezne predpriprave in seznanjanje z vsemi tremi

Orodjarji-tekmovalci iz cele Jugoslavije, med njimi je naš Peter Kogovšek, ki je osvojil prvo mesto (skrajni desni v prvi vrsti)

sklopi teoretičnega dela tekmovanja — poznavanje samoupravljanja, varstva pri delu ter stroke. Tekmovalci so bili prepuščeni sami sebi in so si pomagali, kakor so vedeli in znali. Morda tu tudi tiči vzrok, da je bil Peter na teoretičnem področju nekoliko šibkejši kot pri praktičnem delu, kjer je bil absolutno najboljši, pri teoriji pa so ga nekateri prehiteli.

Ko se je po končani osnovni šoli odločal za nadaljnje šolanje, si niti ni dobro predstavljaj, kakšen je poklic orodjarja. Ščasoma, ko ga je spoznaval in spoznal v vseh njegovih podrobnostih, pa mu je postajal ta poklic vse bolj všeč, že v šoli in kasneje v tovarni, tako da je s svojo izbiro, ki je bila kljub vsemu precej naključna, zelo zadovoljen.

Škoda se mu zdi le, da v Litostroju nimamo prave orodjarne, čeprav jo

potrebujemo. V naši orodjarni izdelujemo v glavnem razne priprave in šablone, zelo malo pa orodja, kot bi bilo od orodjarjev in orodjarne pričakovati. Pred desetimi leti, ko je pričel z delom, se je sicer nekaj govorilo o razširitvi orodjarne, vendar pa se v vsem tem času ni nič bistvenega spremenilo.

Peter Kogovšek je zaposlen v tozdu Obdelava kot orodjar v skladišču merilnega orodja, kjer pa nima več pravega stika z orodjarskim delom tako da mu počasi tudi pohaja rutina, ki je za dobrega orodjarja nujna. Doseženi uspeh pa vseeno kaže, da v dveh letih, ko nima več stalnega stika z orodjarstvom, še zdaleč ni izgubil vse poklicne spretnosti, ki si jo je pridobil v šoli in kasneje v osmih letih v naši orodjarni.

t. š.

Preverjanje znanja gasilsko-tehničnih enot CZ

Občinski sekretariat za ljudsko obrambo, občinski štab za civilno zaščito in občinska gasilska zveza so 5. oktobra 1988 organizirali tradicionalno preverjanje znanja gasilsko-tehničnih enot civilne zaščite organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti.

Preverjanju znanja gasilskih veščin se je odzvalo 29 ekip, od tega 23 moških ekip, štiri ženske ekipe ter dve mešani. Namen preverjanja znanja je bil ugotoviti usposobljenost gasilsko-tehničnih enot civilne zaščite za zaščito in reševanje ob požarih, elementarnih in drugih nesrečah ter delovanje v vojni. Ker pa je oktober mesec požarne varnosti, so se enote GTE CZ s tem preverjanjem vključile v preventivno delovanje zaščite pred požari. Zavedati se namreč moramo, da je v zadnjem času vse več požarov, ki povzročajo ogromno materialno škodo ter hkrati tudi izgubo človeških življenj. S pravočasnim posredovanjem, tako v preventivnem kot v fizičnem smislu, pa se lahko preko usposobljenosti gasilsko-tehničnih enot civilne zaščite reši oz. prepreči začetni požar.

Vse nastopajoče ekipe oz. desetine so se ob jasnem in hladnem vremenu zbrale ob 15.15 na igrišču pred osnovno šolo Milan Mravlje. V kratkem nagovoru jih je pozdravil poveljnik občinskega štaba CZ Peter Rošter jim zaželel veliko športne sreče. Po končanem uvodnem delu se je pričelo tekmovanje, ki je bilo razdeljeno na dve disciplini:

— vaja s hidrantom (nastopalo je sedem pripadnikov GTE CZ)

— metanje vrvi v krog.

Seštevek točk obeh disciplin je dal končni rezultat. Preverjanje znanja usposobljenosti gasilsko-tehničnih enot CZ sta se udeležili tudi dve ekipi — desetini naše specialne enote GTE civilne zaščite, in sicer po ena moška in ženska desetina. Na obrazih nastopajočih je bilo opaziti nemir, kajti ekipi le ni vseeno, na katero mesto se bo uvrstila. Pod zaporedno številko pet je kot prva desetina nastopila moška ekipa CZ TZ Litostroj. Po izvedbi raporta desetarja ter posredovanja ukaza »Na-

pad« desetini se je zares začela vaja. Budna očesa sodnikov so ostro opazovala desetino pri izvajanju nalog ter spretnosti rok pri ravnanju z gasilnimi cevmi in drugim orodjem. Vajo je desetina izvajala hitro ter spretno. Ocenjevalci so ekipi izmerili dober rezultat ter prisodili le 10 kazenskih točk, kar je dalo slutiti zelo dober končni rezultat.

Po moški desetini je vajo izvedla še ženska ekipa; izvedla jo je odlično. Dosegla je odličen rezultat ter požela buren aplavz in veselje med desetino.

Nato je sledilo metanje vrvi v krog, kjer sta obe ekipi dosegli odličen rezultat.

Čas je zelo hitro tekel in bližala se je noč, a še vedno je bilo na prizorišču precej ekip. Temperatura med nastopajočimi je rastla, bližali so se končni seštevk in s tem tudi razglasitev rezultatov.

Pripomniti moramo, da so zadnje nastopajoče ekipe delovale pod težjimi pogoji (noč, mokra tekmovalna steza, sodniki utrujeni), kar je bil tudi odraz končnih rezultatov.

Po končanem tekmovanju je prisotne pripadnike GTE enot civilne

zaščite pozdravil predsednik gasilske zveze, se jim zahvalil za sodelovanje ter podelil zaslužene pokale prvo-uvrščeni ekipam. Prvo mesto med ženskimi desetimi je prejela desetina GTE ZPS TZ Litostroj, kar je povzročilo nepopisno veselje med pripadnicami. Moška ekipa — desetina GTE CZ TZ Litostroj pa je zasedla odlično peto mesto, kar je zaključilo skupno veselje obeh ekip civilne zaščite ZPS TZ Litostroj.

Z doseženimi rezultati naših desetini moramo biti zelo zadovoljni, saj je njihovo znanje na visoki ravni. Za dosežen rezultat je pomembno dejstvo, da sta se ekipi marljivo in disciplinirano pripravljali z dopolnilnim usposabljanjem. Za dosežen rezultat pa gre zahvala tudi vodstvom tozdzs, ki so dovolili svojim delavcem, da se usposabljaajo med delovnim časom (od 13. do 14. ure).

Naši desetini sta bili sestavljeni iz naslednjih tekmovalcev:

1. moška desetina: Andrej OSREDKAR, Aleksander VELKOVSKI, Milan KRIČKOVIČ, Miloš KLEPIČ, Nenad RADOŠ, Josip SIKAVICA, Brane PETERNEL in Josip PINTARIČ;

2. ženska desetina: Tatjana-Ana ŽEBAVEC, Nada KODRAN, Angela NEMANIČ, Tončka BAN, Marija ANŽUR, Sonja DREMELJ, Angela STRMEC in Marija ŠIMIC.

S podelitvijo pokalov in priznanj je bilo tekmovanje zaključen. Vse naše pripadnike-tekmovalce GTE civilne zaščite smo nato povabili na skromno večerjo, za kar gre tudi zahvala sindikatu TZL.

Poudariti moramo, da je ZPS TZ Litostroj, Štab za civilno zaščito, ob dnevu civilne zaščite 30. 6. 1988 prejel BRONASTI ZNAK CIVILNE ZAŠČITE kot priznanje za pomemben prispevek k razvoju, krepitvi in praktičnemu delovanju te organizacije. To priznanje naj bo še večja spodbuda in angažiranje vseh sil v delovni organizaciji za razvoj in usposabljanje delavcev — pripadnikov specializiranih in splošnih enot civilne zaščite delovne organizacije.

Vinko Štruklec

Pred dvaindvajsetimi leti je bilo v Novem Sadu prvo jugoslovansko tekmovanje kovinarjev, ki pa se je predvsem v številu tekmovalnih panog močno razlikovalo od zdajšnjega. Na tem prvem tekmovanju je 143 udeležencev tekmovalo v enem samem poklicu. Število tekmovalnih dejavnosti se je že naslednje leto povečalo na 4 in se je še naprej povečevalo do leta 1980, ko se je tekmovalo v 12 poklicih,

kakor še sedaj. Prvih deset let je bilo tekmovanje vsako leto organizirano v Novem Sadu, po tem pa se je pričelo seliti po Jugoslaviji. Spreminjalo se je tudi število tekmovalcev (največ jih je bilo leta 1976 v Novem Sadu — kar 337). V zadnjih štirih letih se je število omejilo na 192 udeležencev — v vsakem izmed 12 poklicev tekmovala le dva udeleženci iz vsake republike oziroma pokrajine.

Ženska in moška ekipa, ki sta uspešno sodelovali na občinskem tekmovanju CZ. Ženska desetina je osvojila prvo mesto, moška desetina pa je bila med tridesetimi ekipami peta. (Foto: T. Š.)

MDA »Bača« živi

Poletje je minilo. Z njim so se končale tudi mladinske delovne akcije. Za nas lahko rečemo, da zelo uspešno, saj smo uspeli naše dolgoletne želje realizirati na MDA »BAČA 88«. Kot smo že poročali, tam gradimo malo hidroelektrarno, ki bo prispevek mladih rodov za pomoč pri izhodu iz krize mladinskega prostovoljnega dela in še pomembneje: za pomoč pri razvoju in posodobitvi življenja v Podbrdu in dolini reke Bače.

Tistim, ki so prvi prostovoljno delali v brigadi, so ob dnevu delovne organizacije 9. septembra razdelili udarniške značke.

Med štirimi najboljšimi sta tudi dva naša mladince Sreten Njenic iz tozda Obdelava in Andrej Horvat iz tozda Montaža.

Da je MDA »Bača 88« uspela, je dokaz tudi obisk iz hrvaške občine Zagreb-Trnje.

Obiskala sta nas predsednik in sekretar občinske konference, ki sta se v pogovoru z našimi mladinci seznanila z načinom izvedbe in organizacije MDA. Sodeč po reakcijah in navdušenju gostov sodim, da je naša mladinska organizacija ubrala pravo pot in bo imela posnemalce tudi drugod.

Vjekoslav Jantol

PROIZVODNI SISTEMI XXI. STOLETJA

Europa seminar '88

Fakulteta za strojništvo v Mariboru je v času od 20. do 22. septembra v sodelovanju z Evropskim informacijskim inštitutom za gospodarske znanosti iz ZRN organizirala seminar o novorazvitih obdelovalnih strojih in prilagodljivih obdelovalnih sistemih. V treh dneh smo veliko slišali. Na filmih smo si ogledali proizvodne sisteme 21. stoletja (kot so jih imenovali). Glavne vloge v filmih so bile razdeljene strojem, režija je bila v rokah računalnika, vse pa je bilo po scenariju delavca-programerja. Ni kaj, bile so impresivne slike tovarn brez delavcev. Lahko pa vse tiste, ki so se ustrašili takšne prihodnosti, potolažim in povem, da so to še vedno samo želje. Saj, kot je bilo zapisano v uvodni besedi, v kratico CIM se je vrnil še H, kar da CHIM in je kratica za angleško Computer and Human Integrated Manufacturing (računalniško in človeško povezana proizvodnja).

Predstavniki vodilnih evropskih firm v razvoju na tem področju so nam predstavljali prilagodljive obdelovalne sisteme, v obratih, za katere so bili razviti (na žalost s preveliko mero reklame). To so sistemi za velikoserijsko proizvodnjo določenih pozicij. Najzanimivejša novost so sistemi z vmesnim skladiščenjem in povezavo obdelovalnih centrov med proizvodnjo in procesom. Predstavljeni so nam bili izdelki firme Haushahn iz Stuttgarta. V njihovih sistemih, ki so sestavljeni iz regalnih odlagalšč za odlaganje in sprejem palet med delovnimi operacijami, so ponovno povezavo med obdelovalnimi centri izvedli z indukcijsko krmiljenimi vozički. Krmiljenje časa in poti gibanja dosežejo z računalniško opremo, ki je programsko vezana na delovne postopke obdelovalnih centrov. Tako vse skupaj predstavlja (prilagodljiv) obdelovalni sistem, ki potrebuje delavca-človeka le za vpenjanje surovca na paletu in izpenjanje gotovega izdelka.

Mislim, da lahko iskreno dvomimo o prilagodljivosti takšnih sistemov, čeprav so predavatelji prisegali prav na prilagodljivosti in uporabnost v maloserijski proizvodnji. Saj takšna obdelava zahteva predvsem specialna orodja in specialne vpenjalne priprave. To pa je osnovni vzrok za visoko ceno proizvoda v maloserijski proizvodnji. Če upoštevamo ob tem še potrebne spremembe v programski opremi (ponavadi je ta glavna skrivnost proizvajalca) ter nabavno ceno takšnega sistema, je to popolnoma razumljivo. Potrditev tega dvoma je tudi to, da je večina obstoječih sistemov nameščena v avtomobilski-velikoserijski industriji (na primer v tovarni BMW za obdelavo vseh sestavnih delov menjalnika).

Prilagodljivi obdelovalni sistem je sestavljen s povezavo visokoproduktivnih večosnih obdelovalnih centrov, nalagalnega in odlagalnega re-

galnega skladišča palet, povezovalnih tirničnih ali indukcijskih vozičkov, pralnega stroja za čiščenje obdelovancev, koordinatnega merilnega sistema ter računalniške centrale za krmiljenje in nadzor vseh delovnih operacij.

Visoko produktivni večosni obdelovalni centri so v večini primerov stružnovrtalno-rezkalni centri, sposobni obdelave v štiri — pet ali celo sedemosnem sistemu. Žal pa tega niso prikazali v filmih, videli smo le dvo- ali triosne obdelave, tako da jim ostalo lahko le verjamemo. Obdelovalni centri so dobro opremljeni: poleg shranjevalnikov za orodja z avtomatsko zamenjavo imajo v nekaterih sistemih tudi čez 200 orodij, z merilniki, ograjenimi v samem stroju.

Ti merilniki so namenjeni za medoperacijsko kontrolo in korekcijo podatkov obdelave ter kontrolo podatkov o obliki in položaju orodja. Zanimivost so tudi pralni stroji, ki s hladno tekočino z obdelovanca izperejo ostružke in tujske, preden je zapeljan do merilne postaje. Pomembno je tudi to, ni pa novost, da so vsa izpihavanja v območjih sistema (in tudi drugod) zamenjana z vsesavanjem. Pomen tega je predvsem v zaščiti vodil in drugih občutljivih delov stroja pred poškodbami z vrinjenimi umazanijami in ostružki. Žalostno je, da v Litostroju pooblaščen še vedno niso prišli do teh spoznanj pri najsodobnejših in najdražjih strojih.

Novosti s področja obdelave zobnikov je predstavil zastopnik firme Pfauter. Najsodobnejši CNC obdelovalni centri so sposobni istočasnega odvalnega rezkanja in pehanje dveh enakih ali dimenzijsko popolnoma različnih zobnikov. Z zamenjavo odvalnega rezkarja s profilno brusno ploščo, oplaščeno z borovim nitratom, se isti rezkalni stroj spremeni v brusilnega. Tudi te brusne plošče so primerne le za velikoserijsko proizvodnjo, saj za vsako spremembo dimenzije potrebujemo dru-

go brusno ploščo.

Poleg teh so bili prikazani precizni vrtalno-rezkalni obdelovalni centri Firme SIP iz Švice. Pri njih so zaradi preciznosti stroja opustili visoko avtomatizacijo.

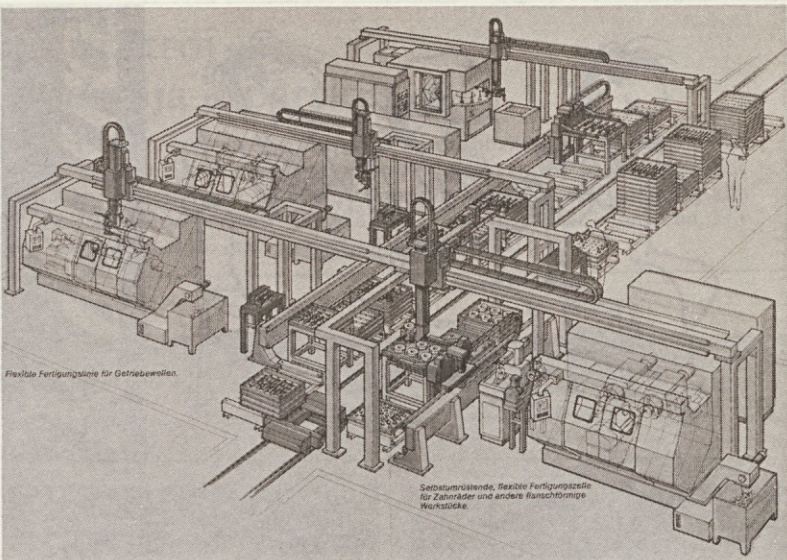
Posebno pozornost velja nameniti novostim Firme Hertel. Z razvojem rezilnih plošč iz keramičnih materialov so dosegli 30-odstotno povečanje rezilne hitrosti glede na do sedaj znane materiale. Ko smo na filmu gledali hitrosti obdelave jekel in aluminija, sem imel občutek, da gledam risanko. Saj rezilne hitrosti pri jeklu dosegajo tudi do 1000 metrov na minuto. Zanimiva je pripomba dr. Franca Tikala, ki je predstavil Hertel, da bi bilo pri naročilu vrtalnega orodja zahtevnejše oblike potrebno čakati tudi 15 dni. (Zanima me, ali obstaja kakšen proizvod, ki bi ga lahko v Litostroju izdelali po redni poti v istem času?) Novost Hartla so tudi prizadevanja za zamenjavo obstoječega sistema vpenjanje orodij v delovno vreteno s koničnimi držali.

Želijo jih zamenjati s cilindričnimi držali, ki zahtevajo manj prostora, so lažji in predvsem enostavnejši za izdelavo. Vendar je ta sistem zaenkrat še v razvoju.

Za zaključek bi rad povezal predstavljene sisteme z našo, litostrojsko stvarnostjo. Vsi predstavljeni sistemi so za nas neuporabni. Najprej zaradi tega, ker se ne ukvarjamo z velikoserijsko proizvodnjo, še bolj pa zaradi cene takšnega sistema. Lahko pa bi koristno uporabili katerega od CNC centrov, ali rezila iz keramičnih ploščic če... A kaj nam pomagajo, če na stroju pridobimo 10 minut časa, ko pa potem izdelka nihče niti ne pogleda kakšno uro ali celo kakšen dan! Zato je najbolje, da razčistimo najprej s takšno posodobitvijo, ki bo nam prinesla dohodek brez kakršnihkoli vlaganj. Da odpravimo gore papirja, ki so se z vpeljavo sodobnih računalnikov še povečala. Da se končno zve, kdo je za kaj zadolžen in predvsem, kdo je za kaj ODGOVOREN!!

Kakšen smisel bi imelo pripeljati sodoben večosni obdelovalni center, ki bi rjavel, skupaj s Schiessovo pokončno stužnico, v vseh mogočih oseh istočasno. Če pa bi doživel usodo Colgarja, bi vse delo bilo tako hitro dokončano, da bi končno nekoga zaskrbelo tudi to, da nam na večini delovnih mest primanjkuje dela. Sedaj to resnico lahko uspešno zamolčimo.

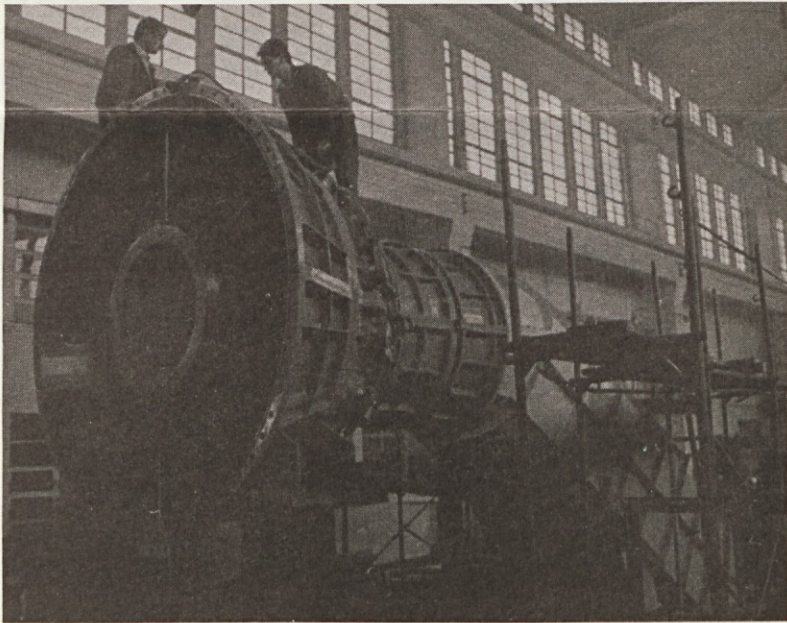
Slavko Jantol

Prilagodljivi obdelovalni sistem za obdelavo menjalnika

Srednja hala pločevinarne je popolnoma založena z zvarjenci za HE Vrhovo in lopatami za Gabčikovo. V istem prostoru montiramo tudi žerjav za Alžirijo. V tako tesnem okolju je težko delati in tudi nevarnost za nesreče pri delu je večja. (Foto: E. L.)

Agregat biološkega minimuma za HE Dubravo. Agregat je v celoti sestavljen v naši delavnici in bo v dveh delih prepeljan na gradbišče še ta mesec. (Foto: T. Š.)

Odmevi na aktualno

Vse kaže, da se bo v Litostroju prav kmalu začela resna bitka za »nov Litostrojo«. Ob tej ugotovitvi velje upoštevati načelo zmernega optimizma, ki temelji na dialektični analizi položaja delavcev (ne le litostrojskih) in njihovih možnostih. Da se razumemo — napovedan je boj za boljšo organizacijo. Menim, da bo malo nesporazumov, če se zedinimo v misli, da bo vsaka boljša od sedanje. Zato ne bom niti enkrat samkrat lomil jezika s ponavljanjem pojma »reorganizacija«.

Pred nadaljevanjem svojih glasnih razmišljanj se bom nekoliko ustavil ob pojmu organizacija. Želim ponovno ponoviti, da je organizacija vedno in povsod oblikovana v korist tistega, ki vlada, kar pomeni, da ima vladajoči vedno vlogo subjekta organizacije. Gornja misel nam zagotavlja, da je vsa človeška zgodovina borba za vodilno vlogo subjektov organizacije, kajti vsaka organizacija ima to značilnost, da skuša podrediti odnose in družb. Sem spada tudi ugotovitev, da je za vsako organizacijo (četudi je videti briljantna) značilna njena zgolj relativna trdnost. Iz tega razloga (povoda, vzroki so starejši) se je delavski svet DO odločil sprejeti pobudo za njeno spremembo. S tem resda postavljamo na

zatožno klop ideologe delavskega samoupravljanja, vendar ob prisotnih razmerah dokazujemo tudi možnost zmogljivosti človeka.

K temu kasnemu spoznanju smo dolžni dodati tudi priznanje, da tudi naša bodoča organiziranost ne bo vsebovala karakteristik, trajnega, enkrat za vselej zveličavnega.

V pričujočem sestavku želim po eni strani razmišljati, po drugi pa vsodbujati sodelavce, da jasno in odkrito sodelujejo pri tako vitalnem vprašanju. Hkrati dodajam nekaj »napol« predlogov, katerih pa se delavci v vseh prizadrtih strokovnih službah in komisija, upam, zavedajo in bodo oguljeni predlog konkretno oživili.

Vzneseno si dovoljujem opozoriti,

da delavci na svojih zborih v še zakonitih tozdihi nismo imeli doslej veliko možnosti. Vse, kar nam je bilo ponujeno, je bilo zreducirano na seznanjanje s predlogom, oziroma smo smeli razpravljati le o produktni organiziranosti bodočega samoupravnega podjetja. To je zgovoren podatek, ki lahko pri marsikomu vzbuja skrb. Zakaj? Predlog je dejansko tako košen, da ne nakazuje niti ene same konkretne rešitve, na podlagi katere bi imel delavec možnost reči DA ali NE. Prednost so imeli le tisti tozdi, ki so že danes blizu obliki bodoče organiziranosti. Zato so gotovo predlog obravnavali drugače kot drugi. Samo doživljanje razprave na zboru delavcev je še utrdilo mojo ugotovitev; da delavci predlog jemljejo z veliko rezervo, opreznostjo, da se kot stare oblube ne izrodijo tudi nove. K temu dodajamo še staro resnico, da je dojemanje nove, četudi naprednejše miselnosti zaradi različnih faktorjev (tudi zavor v človeški naravi) izredno težko.

V lastni, toda dobronamerni zlobi iskreno upam, da niti nova Ustava,

niti Zakon o podjetjih ne bosta označena kot strogo zaupna dokumenta. S to pripombo poudarjam, da računam na sprotno obveščanje delavcev o konkretnih rešitvah bodoče organiziranosti. Pravočasne informacije, četudi kratke, nam bodo omogočile, da bomo vsaj delno (lahko in smeli) odločati o rešitvah. Te naj bodo korektne in razumljive. Kdor računa na apatijo delavcev, ki je kot epidemija ogrozila našo družbeno skupnost, se lahko moti in se tudi opeče! Predlog pravi, da si jemljemo še nekaj časa zaradi nove zakonodaje. Zato si vzemimo tudi znotraj DO čas in prostor, da se bodo tako pobude kot interesi vseh delavcev artikulirali v (prav) teh okvirih. Dajmo delavcu možnost, da bo smel in lahko zavrniti rešitve tako ene kot druge skrajnosti ter sprejel tisto, kar je zanj življenjskega pomena.

Organiziranost, ki bo slednjič prišla, delavcu nikakor ne sme biti vsiljena, kajti takšna bi naj delovala skrajno neugodno in bi ga odvrčala od skupnih ciljev. Drugače rečeno — odrejala bi njegov nasproten način obnašanja. Bodoča organiziranost mora nujno operirati s takšnim sistemom, ki bo zagotavljal boljšo učinkovitost, večjo produktivnost in

vzpostavljaj resnične samoupravne odnose. Mislim, da nas ne sme motiti, če predlog navaja skrženo količino samoupravljanja, vendar pa nam po drugi strani še vedno manjka zagotovilo, da bo tisto, kar ostane bolj kvalitetno. Če hočemo to doseči, pomeni, da moramo kot nujno preseči zgolj tehnično raven organiziranosti.

Zavedajmo se, da je vsaka izgradnja nove organiziranosti, dolgotrajen proces, odvisen tako od tehnike izgradnje kot od odnosov, ki v tem procesu prevladujejo. Ravno zaradi te resnice v samem začetku ne moremo in ne smemo pričakovati optimalnih rešitev. In končno — iluzorno bi bilo pričakovati, da bo zgolj nova organiziranost sama po sebi, brez naših zavestnih hotenj in spremenjenih načinov dela in obnašanja kar preko noči dala pozitivne rezultate. To pa je po mojem prepričanju tisto področje, kjer lahko imamo delavci še največji vpliv na bodočnost; namreč da že pri sebi spremenimo dosedanja mišljenja in odnose v smer, ki bo skupaj s prizadevanji najbolj odgovornih (vodilnih) na najboljši način bogatila naše delo in življenje.

Gojan

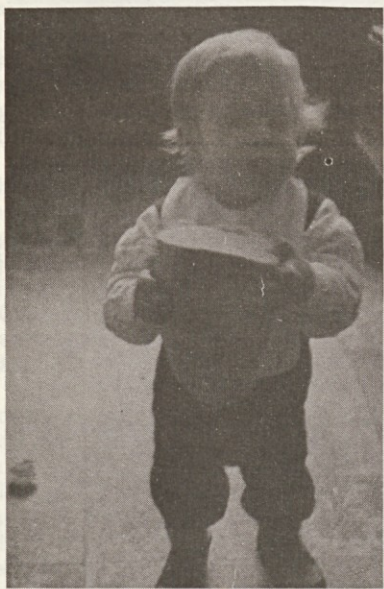

Foto
pravljica

Nekoč je živel majhen deček, ki so mu starši in sorodniki, kot je to pač že navada, prijazno prigovarjali:

»Le pridno jej, da boš kmalu zrasel in potem boš dobil pravi inštrument.«
In deček je pridno jedel.

Res je kmalu zrasel in res so mu starši in sorodniki kupili pravi inštrument. Potem so se znova začeli vrstiti nasveti:

»Le pridno vadi, da boš dobro znal in potem boš lahko igral v pravem orkestru!«

In deček je pridno vadil.

Leta bežijo... Še malo počakajmo, pa ga bomo (kot njegovega dedka skrajno levo spodaj) slišali igrati v Sindikalnem pihalnem orkestru Litostroj! In deček zdaj še bolj zagnano vadi.

Ansambel Agropop v Litostroju

Sicer nam niso nič zapeli, so se pa pri nas in z našimi delavci slikali za ovitek svoje nove plošče. Pa smo združili delo in zabavo!

Ljubitelj linorezov

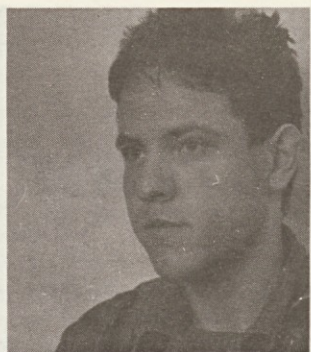
Ravno pred enim letom se je po končanem šolanju v SŠTS in odsluženju vojašini pri nas zaposlil Tomaž Špenko. Dela kot orodjar v tozdu Obdelava, obenem pa zdaj že drugo leto obiskuje srednjo tehnično šolo, ki jo dela seveda ob delu.

Vendar ga ne nameravam predstaviti kot orodjarja, temveč kot umetnika — predvsem izdelovalca zanimivih in lepih linorezov. Povod za predstavitev je razstava njegovih del, ki si jih ravno te dni lahko ogledujemo v delavski restavraciji in je, kot kaže, nalletela na veliko zanimanje sodelavcev in ostalih Litostrojčanov. Obiskovalce najprej pritegnejo izredno lepe barve, nato pa še motivi in izredno zanimiva tehnika, ki je seveda združena z velikim talentom in potrpežljivostjo.

Ceprav ima Tomo šele 20 let in za seboj odlužen vojaški rok, se že lahko pohvali s precejšnjim številom svojih del. Preizkusil se je tudi v drugih tehnikah, kot so slikanje v akvarelu ali temperi, vendar mu najbolj leži delo v linorezu. S tem se je začel ukvarjati že v osnovni šoli pod mentorstvom učitelja likovnega pouka Dena Cedilnika na osnovni šoli Stane Kosce v Šmartnem pod Šmarno goro. V tej tehniki se je nato izpopolnjeval še naprej in uspešnost teh prizadevanj si zdaj lahko ogledamo. S tem konjičkom se je ukvarjal še naprej v srednji šoli in imel tudi dve svoji razstavi, dosti stvari pa je pripravil tudi priložnostno — za plakate, glasila in podobno. Včasih mu ideje ponudijo drugi, motive pa vedno izbira sam. Najljubši so mu motivi na temo Slovenija, loteva pa se tudi drugih tem. Za linoreze niso najbolj prikladni portreti, zato se jih tudi izogiba.

Ta konjiček mu sicer jemlje veliko časa, vendar z njim nikakor ni obseden. Pri delu zdrži največ štiri ure skupaj, če ga že ne priganja kakšna nujna, sicer pa se ukvarja še s celo vr-

Tomaž Špenko — Tomo

sto dejavnosti, ki so mladim tako pri srcu. Sem spada plavanje, ples in plesne vaje, kolesarjenje, športni tek in podobno. Tudi šola ob delu zahteva svoj čas, zato je kar presenetljivo, kako mu vse to sploh uspeva.

Tomo je bil tudi eden od udeležencev likovne kolonije na Lontovžu in po letih daleč najmlajši. Bilo mu je zelo všeč, še posebej pa je pohvalil mentorja Branka Duha, ki je glede na poznavanje najrazličnejših likovnih zvrsti lahko vsakemu kaj svetoval in pomagal. Še več pa so vredni stiki in izmenjave mnenj med udeleženci in možnosti spremljati njihova ustvarjanja. Čeprav tudi ob takih priložnostih ni mogoče stalno opa-

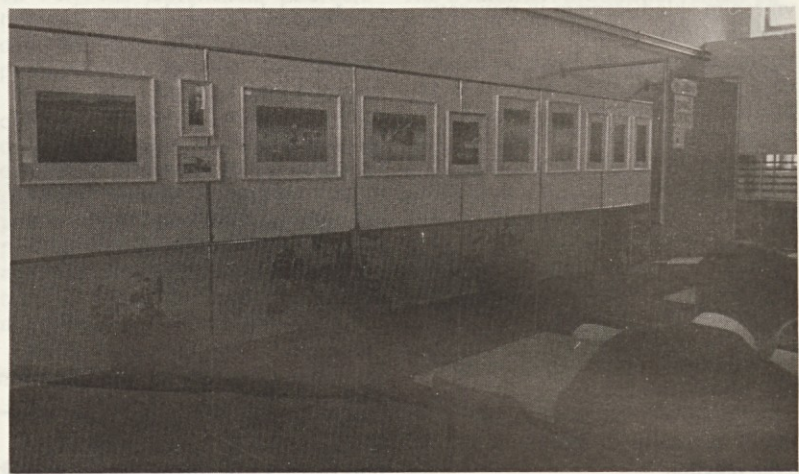
zovati dela vseh udeležencev, si vsak vendarle lahko nabere dovolj novih izkušenj in idej.

Tomova razstava je nalletela na topel sprejem in zanimanje v Litostroju. Možnosti ima razstavljati tudi v drugih delovnih organizacijah našega sodobnega in nemara še kje.

Nekaj svojih del je tudi že prodal, kar ni nič presenetljivega, saj je na svojem področju zelo dober in tudi pogled na njegov linorez vzbuja umetniški užitek.

Našemu mlademu sodelavcu želimo kajpak še veliko uspešnega dela in ustvarjalne energije ter dovolj časa za vse, kar ga zanima in veseli.

M. M.

Tomaževa razstava v jedilnici DR (Foto: T. Š.)

Uspešno likovno srečanje

V dneh od 6. do 8. oktobra smo se likovniki sozda ZPS ponovno srečali na srečanju, ki je bilo že dvanajsto po vrsti. Tokrat je bil naš gostitelj Strojna tovarna iz Trbovelj, ki nam je dala za dva dni na voljo svoj počitniški dom na Lontovžu nad Trbovljami. Tovarna prav te dni praznuje svojo štiridesetletnico in ob tej priložnosti so dela nekaterih udeležencev likovne kolonije na ogled na razstavi v Trbovljah.

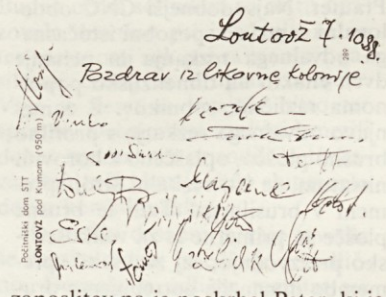
Ceprav je Lontovž z nekaj kočami zdaj jesensko lep, nam to ni kaj dosti služilo, saj so nas prav kmalu zagrnili oblaki in megla, ves čas je deževalo in zadnji dan celo snežilo kot sredi zime. Toda ko smo odhajali, se je le zvedrilo in posijalo je tako sonce, kot smo si ga komaj upali želeli že dva dni.

Kljub vsemu udeležencev kolonije vreme ni kaj posebno motilo ne oviralo. Jedilnica v domu se je takoj spremenila in atelje: v enem kotu sta se vgnezdila Nikola in Miloš, ki sta oblikovala glino, sredina »ateljeja« je bila rezervirana za portretiste — v programu je bila namreč študija portreta, nekaj izrazitih slikarjev pa je ostalo pri svojem. Mojca je blestela z akvarelom, Milena je delala s pasteli, Kozole pa je ostal pri akrilnih barvah. Poleg portreta je prišlo na vrsto tudi tihožitje, pa tudi pogled skozi okno ni bil kar tako.

Letošnje kolonije se je udeležilo nekaj več likovnikov kot lansko leto, bilo nas je štirinajst, toda število je še vedno premajhno. Delavcev, ki se v prostem času ukvarjajo z likovno dejavnostjo, je v sozdu ZPS neprimerljivo več in zares je škoda, da se likovne kolonije, ki je bila organizirana doslej vsako leto — in upajmo, da jo bodo razmere dovoljevale še naprej — ne udeleži večje število ljubiteljev.

Zelo živahni so bili pogovori med likovniki, koristna je izmenjava izkušenj in razkrita marsikatera skrivnost uporabe materiala in tehnike. Pogovori so se zavlekli dolgo v noč.

Vodja kolonije in mentor je bil, kot že nekaj let doslej, akademski slikar Branko Duh iz Maribora. Poskrbel je, da smo ob delu dobili ustrezno mero teorije in da je delo potekalo nemoteno kljub slabemu vremenu. Za popestritev in večerno

zaposlitev pa je poskrbel Peter, ki je s seboj prinesel videorekorder in kasete s praktičnim prikazom in razlago različnih zvrsti likovnega ustvarjanja.

Cas nam je zares prehitro minil in razšli smo se z upanjem in željo, da se drugo leto spet srečamo, in če bo le mogoče, še v večjem številu.

Tudi za to srečanje se moramo posebej zahvaliti kulturni komisiji ZPS, ki ga je kljub denarnim težavam uspela organizirati, še posebej

pa smo dolžni zahvalo delovni organizaciji STT — gostiteljici in kulturni animatorki Marjani Sotler, ki je od prvega dne in do konca skrbela za naše dobro počutje.

E. L.

Črni oblaki naše stvarnosti

Zgodba na nacionalni podlagi

Tovariš N, junak te zgodbe, na srečo ni samo to. Je tudi resnična oseba v tem našem sedanjem času.

Avtor te zgodbe je imel to srečo, da je po naključju spoznal tovariša N. Tovariš N ima v tej naši zgodbi nedoločeno ime zato, ker bi mu vsako drugo lahko prilepilo neko nacionalno opredeljenost. To pa bi tej zgodbi, zgodbi na nacionalni osnovi, lahko samo škodilo.

Tovariš N v tej naši stvarnosti ima svojo narodnost, vendar je ne jemlje kot bistveno lastnost svoje osebnosti. Ve, da bi lahko pripadal tudi kateri drugi narodnosti, pa da ga ta ne bi bistveno določala.

Tovariš N je namesto besede »tradicija« v nekem stavku Ezre Pounda rad uporabljal besedo »nacionalnost«. Ta stavek je bil potem takšen: »Nacionalnot je lepota, ki jo varujemo, ne pa veriga za vkovanje.«

Tovariš N se je kdaj pa kdaj počutil osramočenega, ker je pripadnik prav te narodnosti, vendar je vedel, da bi se v tem našem trenutku lahko počutil enako, če bi pripadal kakšni drugi ali tretji.

Tovariš N ve, da se lastna narodnost ne more uresničiti z njenim poudarjanjem, ampak samo s priznavanjem vsake druge kot enakovredne. In zato mu ni težko ločiti politiko od nacionalnosti.

Tovariš N ve, da je čas krize — čas nezadovoljenih strasti, vendar da se da jo te zadostiti mnogo bolj zdravo od poudarjanja lastne narodnosti.

Avtor te zgodbe si ni mogel kaj, da si iz razgovora s tovarišem N ne bi zapomnil nekaterih njegovih misli:

— Težek je čas, ko vladajo Murphyjevi zakoni.

— Varuj se tistega, ki svojo usodo istoveti z usodo svojega naroda.

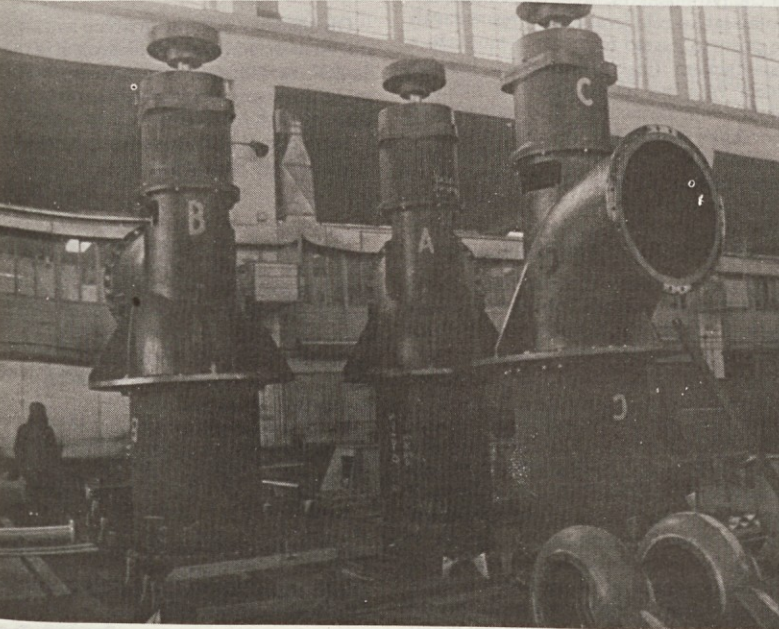
Avtor si ravno tako ne more kaj, da ne bi citirali nekega Murphyjevega zakona, izpisanega v izložbi knjižarne na Titovi: »Družba in posamezniki se začnejo obnašati racionalno le takrat, kadar so vse druge možnosti izčrpane.«

Na koncu je treba še reči, da tovariš N junak zgodbe na nacionalni osnovi, v tem našem trenutku, v tej naši resničnosti ni edini. Na srečo.

Milan Aničić
prevedla Jana Kolarič

Prvi od štirih Francisovih gonilnikov, ki bodo poganjali turbine v HE Menzelet v Turčiji. (Foto: E. L.)

Tri vertikalne črpalke Vi 4,2/95 m (rotor ima premer 950 mm) za termoelektrarno Plomin II, namenjene pa bodo za črpanje hladilne morske vode. Največja zmogljivost posameznega agregata je 3430 litrov na sekundo pri višini črpanja 18 m/s. Črpalkam bodo prigrajeni elektromotorji z močjo 900 kW pri napetosti 6000 V. Skupna teža vsakega agregata znaša približno 18 ton. Naše delo na teh treh črpalkah je končano, opraviti je potrebno le še končni preizkus za katerega pa potrebujemo elektromotorje, ki nam jih bo Rade Končar dobavil ob koncu leta. (Foto: t. š.)

Utrinki iz šolskih klopi

LEP SPOMIN

Z avtobusom sem se peljal od Ljubljane proti Gornjemu gradu. Avtobus je bil napol prazen. Zunaj megleno jutro, zame nepozabno. Sonce je že pokukalo skozi meglo in metalo svoje žarke skozi okno avtobusa.

Počasi se bližamo prvi postaji. Zasllišim cvileče zavore. Ustavimo se. Vstopi nekaj potnikov. Prerivajo se med sedeži avtobusa saj imajo polne roke prtljage. Usmerim pogled skozi okno in se ne menim zanje.

Nenadoma me zdrami nežen ženski glas. Ozrem se in zagledam osupljivo lepo dekle. Sramežljivo me vpraša, če je sedež poleg mene prost. Njena lepota me zmede in le s težavo odgovorim, da je. Ko se usede poleg mene, prijetno zadiši. To me še bolj zmede. Srce mi močno utripa in zastaja dih. Malo zakašljam in zardim v obraz. Začnem premišljevat, zakaj se je usedla ravno poleg mene, saj je v avtobusu še dovolj praznih sedežev. Previdno jo pogledam od strani. Krilo ji le delno pokriva noge. Pogled se mi ustavi na oprsju — oblika in lepota njenih prsi me ponovno zmedeta — že pomislim, če slučajno ne sedi poleg mene Samantha Fox. Še enkrat jo pogledam in vidim, da sem se zmotil.

Premišljujem kako bi jo ogovoril. Ali naj jo vprašam, koliko je ura? Ne, to ne bo šlo, saj jo imam sam na roki. Ali pa kam potuje? Kako daleč? Iz katerega kraja je? Kako ji je ime? Ponovno zardim, a ne vem zakaj. Pogledam jo in vidim, da mi je pogled vrnila. Malo se nasmejen in odmaknem oči, nato pa še glavo.

A ravno, ko sem zbral dovolj poguma, da bi jo ogovoril, je izstopila. Sam pri sebi si mislim: »Le zakaj tako kmalu?!« Ozrem se za njo, a je že ni več.

Potem sem bil cel dan v sanjah in sem mislil nanjo. Še danes.

Edi Presečnik
4. a, SŠTS

TEŽKA ODLOČITEV

Že kot majhen deček sem od svojega bratranca slišal o litostrojski šoli. Všeč so mi bile njegove pripovedi o šoli, življenju v dijaškem domu, prijateljih, praksi prav na bodočem delovnem mestu.

Ko pa je prišel čas, da se odločim za nadaljnje šolanje, to ni bilo prav lahko. Na eni strani sem hotel ostati doma s prijatelji in nadaljevati šolanje v Čakovcu kot večina prijateljev iz moje generacije. Na drugi strani me je privlačilo šolanje v Ljubljani v strojni usmeritvi, samostojno življenje v dijaškem domu — življenje v katerem bom moral več prenesti, biti odgovoren sam za sebe. Vedel sem, da grem od doma za dalj časa, ker me poleg let šolanja vežejo tudi obvezna leta dela v Litostroju, saj sem njihov štipendist.

Po dolgem razmišljanju sem se odločil in prišel sem se šolat v Ljubljano. Zdaj sem tu in nazaj ni več vrnitve. Želim narediti šolo z dobrim uspehom in opravičiti zaupanje staršev, da so me pustili v svet in me finančno podpirali. Zaenkrat mi je v šoli dobro, a veselim se vsakega konca tedna, ko grem domov na obisk. Včasih me zgrabi želja po domu, a domotožje skupaj s prijatelji, kakršne imam v domu, lahko prebrodim.

Odšel sem od doma dejansko kot otrok, a se mislim vrniti kot človek s kruhom v rokah.

Dubravko Ovčar
1. d. SŠTS

POSTAL SEM SREDNJEŠOLEC

Že v davnih šolskih dneh sem želel postati strojni tehnik. Od prijateljev sem izvedel, da je v Ljubljani veliko šol za ta poklic. Ko sem to slišal, se je v meni prebudila želja, da bi šel tudi jaz v tako šolo.

Odločil sem se in se dogovoril s starši, ki so soglašali z mojo odločitvijo. S tovarišem sem izpolnil formular za vpis in ga poslal v Ljubljano na Srednjo šolo tehniških strok Franca Leskoška-Luke. Čez nekaj dni sem dobil odgovor, da sem sprejet. Zame je bila to najlepša novica v mojem življenju.

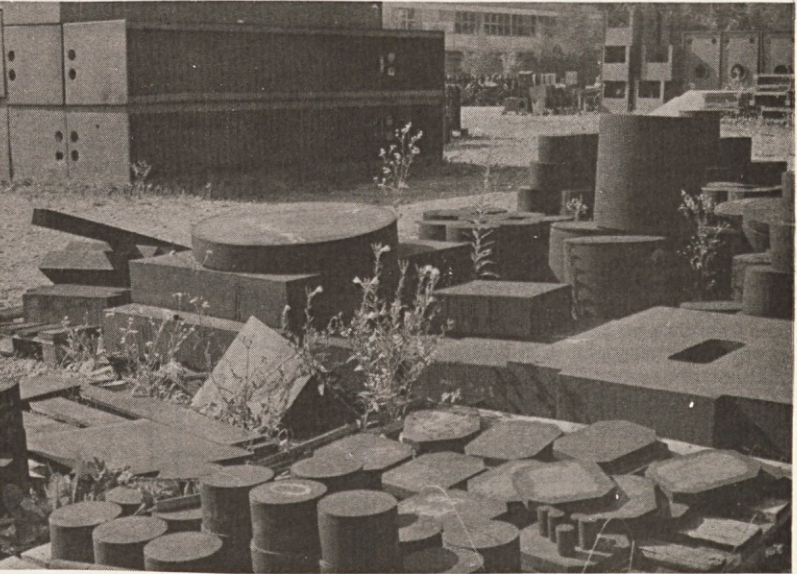
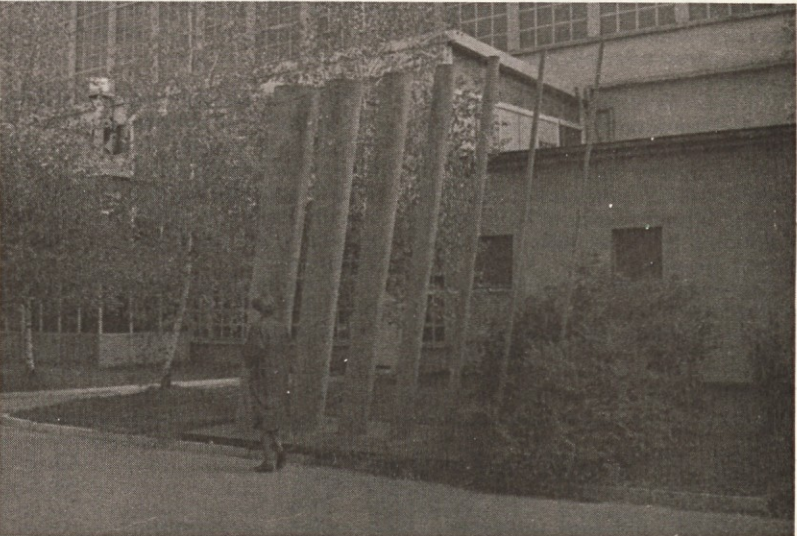
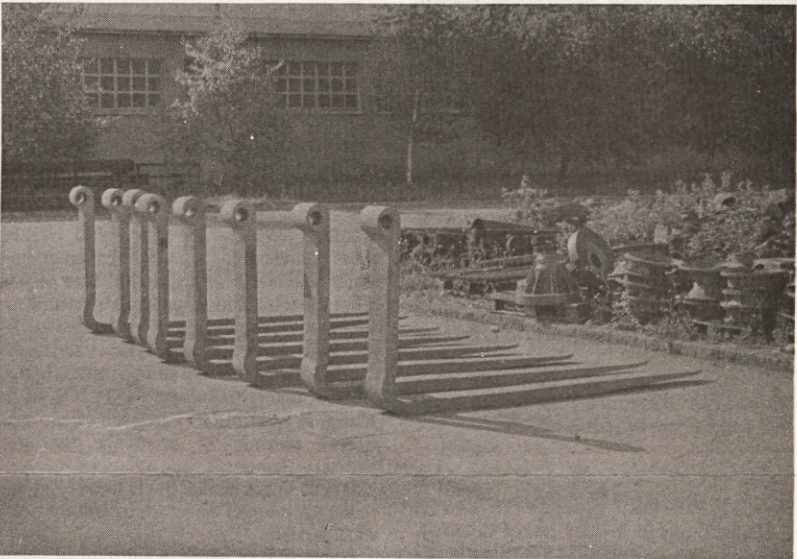
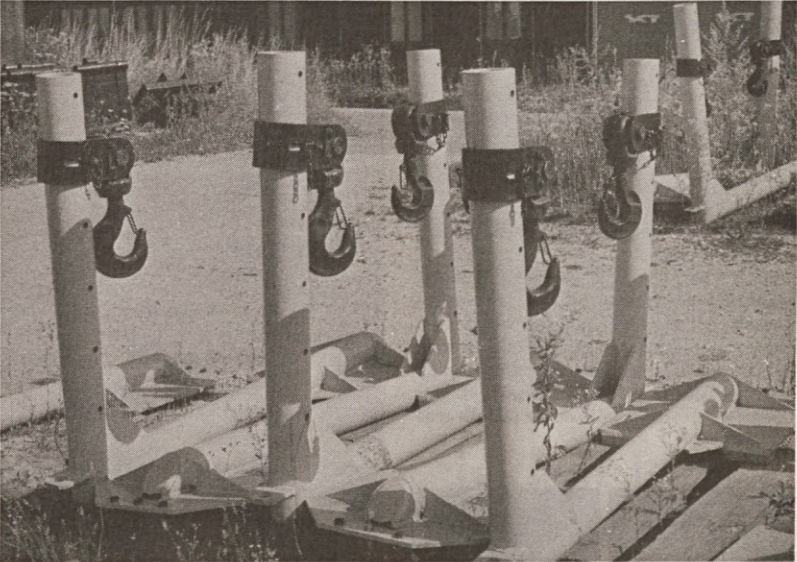
Počitnice so hitro minile, hitreje kot doslej. Najtežje mi je bilo zapustiti prijatelje, s katerimi sem skupaj preživel osem let v šolskih klopih. A vseeno sem moral misliti na svoje nadaljnje življenje. Z bolečino v srcu sem zapustil svoje najdražje starše in svojo rodno Bosno.

Ljubljana mi sedaj pomeni novo okolje in novo življenje. Ko se vračam iz šole v dom, grem mimo vrbe žalujke, katere veje so nagnjene do zemlje in ki vedno nihajo v blagem vetru. In tedaj se sprašujem, ali tudi ta vrba žalujka za nečim žaluje, kot jaz žalujem za roditelji in svojim rodnim krajem. Moja edina želja je zdaj, da se vrnem domov z diplomo končane šole. Sem sem prišel kot otrok, a se želim vrniti kot človek.

Mehdin Delić
1. d. SŠTS

Litostroj — galerija kiparskih del

Vsak dan hodimo mimo spodnjih skupin litostrojskih produktov, vendar le redko opazimo, da se sprehajamo pravzaprav ob likovno nadvse zanimivih skulpturah, ki skupaj z drevesi in naključno zasejanim poljskim cvetjem tvorijo pravcati galerijski park. No, med njimi je tudi eno, ki v resnici je kiparsko delo. Katero, pa uganite sami!

Aforizmi

Ko smo sestavili konec s koncem, smo se spet znašli na začetku.

Svetloba sedanjosti tudi temno preteklost naredi svetlejšo.

Veste, obstaja razlika, če se topi sneg ali fond — samo pri topitvi fondov je že skoraj nemogoče izplavati.

Pera Srečković

Odšli so v pokoj

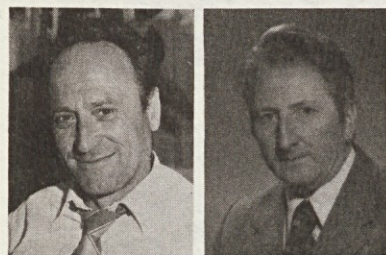

Julija smo se v čistilnici jeklolivarne poslovili od dveh sodelavcev, ki ta odšla v invalidski pokoj.

— LEOPOLD ČONČ je pri nas delal 33 let kot čistilec ulitkov, kasneje pa kot signer ulitkov. S svojim vestnim delom je veliko pripomogel, da je bila evidenca ulitkov neoporečna.

— JANEZ BAJT je pri nas delal 26 let, v začetku kot čistilec ulitkov, kasneje pa kot obločni varilec. Varil je tudi izjemno zahtevne ulitke in s tem pokazal izreden čut za natančnost. Obema želimo veliko dobrega počutja v zasluženem pokoji.

Sodelavci iz jeklolivarne

V septembru smo se v prijetni družbi poslovili od dolgoletnega sodelavca Jožeta MIKCA.

V Litostroju se je zaposlil leta 1974 v tedanjem tozdu FI kot lanser. Zaradi bolezni je bil premeščen na lažje delovno mesto v TOZD TVN kot nastavljalec in vzdrževalec orodja.

Za njegovo marljivo in vestno delo se mu iskreno zahvaljujemo ter mu želimo še veliko zadovoljnih in vedrih let.

Sodelavci

Zapustil nas je še eden izmed litostrojskih pionirjev — Rafael MATOS, ki je odšel v zaslužen pokoj.

V Litostroju se je zaposlil leta 1949 v takratni kapitalni izgradnji. Od leta 1959 je bil zaposlen v Prodaji, kjer je ostal do upokojitve.

Kot projektni vodja se je pri prodaji ulitkov predvsem ukvarjal s tehničnim delom, kjer je zelo uspešno uporabljal svoje ogromne izkušnje zlasti pri izdelavi rezervnih delov v cementarnah, rudnikih, kemični in papirni industriji itd. Med našimi kupci si je pridobil velike simpatije širrom po Jugoslaviji.

Pogrešali ga bomo kot strokovnjaka in dobrega sodelavca.

Želimo mu še mnogo zadovoljnih let.

Sodelavci

Vabilo upokojencem

Predsedstvo aktiva upokojencev vabi vse upokojence Litostroja na letno konferenco, ki bo 5. 11. ob 12. uri v restavraciji TVN. Konferenca bo potekala po naslednjem dnevnem redu:

- Volitev organov konference
- Litostroj danes, jutri (Oris stanja — gen. dir. ing. Šlander)
- Poročilo predsedstva aktiva upokojencev o delu
- Poročilo nadzornega odbora
- Diskusija o poročilih
- Predlaganje in volitve novega predsedstva in nadzornega odbora
- Sprejem zaključkov in sklepov oziroma programa za nadaljnje delo

AU

- Razno

Prosimo, da se konference udeležite v čim večjem številu.

Tajnik AU TZ Litostroj
Dragica Pogačnik

Predsednik AU TZ Litostroj
Rudi Jesenšek

Zahvale

Ob smrti moje drage mame Marije PIŠKUR se vsem sodelavcem zahvaljujem za izraze sožalja ter podarjeno cvetje. Hvala tudi za spremstvo na njeni zadnji poti.

Peter Piškur

Po težki bolezni in mnogo prezgodnji izgubi moža, očeta, tasta in dedka Slavka CVIRNA se iskreno zahvaljujem njegovim sodelavcem iz tozda Obdelava za izraze sožalja ter nesebično pomoč in podarjeno cvetje.

Posebno se zahvaljujem govorniku, tovarišu Marjanu Pihlerju za poslovlilne besede, pihalnemu orkestru Litostroj za igrane žalostnike ter vsem za spremstvo na njegovi prezgodaj končani življenjski poti.

Žaluoja žena Angelca hiči Duša, sin Slavko in hči Silva z družinama

Konec junija se mi je v celoti iztekla polna delovna doba v jeklolivarni ob dolgoletnih sodelavcih in prijateljih, zato se jim želim ob tej priliki še posebno zahvaliti za dolgoletno sodelovanje in prijateljstvo, ki smo ga krepili vsa ta leta. Hvala vam, ki ste se udeležili slovesnosti ob upokojitvi, še posebno hvala tovarišu ing. KOTLICI, ki je celotni skupini osmih istočasno ob slovesu izrekel pohvale iz priznanja vsakemu posebej.

Hvala za vsa darila, ki me bodo resnično vedno spominjala na leta, preživeta z vami v Litostroju.

Hvala tudi za posebno nagrado za polno delovno dobo v DO. Vsem Litostroječanom želim še veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Anton KOŽELJ

Ob mojem odhodu v pokoj se prisrčno zahvaljujem vsem sodelavcem tozda OBDELAVA, še posebno sodelavcem težke obdelave za dolgoletno sodelovanje, za prisrčne in spodbudne besede, izrečene ob slovesnosti. Hvala za darila, ki me bodo trajno spominjala na dolga leta, preživeta v Litostroju.

Vsem sodelavcem in ostalim Litostroječanom želim veliko uspehov pri nadaljnjem delu in razvijanju Litostroja.

Matija Knific

Naslovnik neznan

V septembru je bilo vrnjenih 16 časopisov Litostroj z naslednjimi naslovi: Žarko Djurković, Delakova 38, 61000 Lj.; Ana Dragoš, Prinčičeva 2, 61210 Lj.; Šentvid; Štefka Fliser, Ježa 81, 61000 Lj.; Alojz Junter, Goriška 67, 61000 Lj.; Andrej Koželj, Reška 15, 61000 Lj.; Hasan Mahmutović, Podutiška 161, 61000 Lj.; Milenko Milekić, Smrekarjeva 37, 61000 Lj.; Božo Maloča, Kološka 8, 61230 Domžale; Slavko Marjanović, Delakova 11, 61000 Lj.; Stana Nikolić, Trtnikova 5, 61000 Lj.; Marija Pugelj, Kompolje n.h. 61312 Dobropolje; Mile Stopar, Posavskega 20, 61000 Lj.; Herman Strle, Nadgorica 166, 61000 Lj.; Bojan Šalamon, C. VIII. divizije 193A, 61000 Lj.; Ignac Šinkovec, Zg. Garmeljne 10, 61211 Šmartno pod Šmarno goro; Boško Vuković, Lojzke Štebijeve 5, 61000 Lj.; Jože Zorman, Nadgorica 167, 61000 Lj.; Roman Žakelj, Ovčakova 8, 61211 Šmartno pod Šmarno goro.

Pravilen in natančen naslov nam sporočite pisno na naslov: ZPS TITO-VI ZAVODI LITOSTROJ. Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko (061) 556-021 ali 558-341, interna 13-71. Obenem pa sporočite svoj naslov ali spremembo tudi referentu za zaposlovanje na številko 558-341, interna 13-16.

qpm

Aforizmi

Dajte mi nacionalne barve, pa boste videli, kako bom vse spackal.

Preveliko poudarjanje nacionalnih barv nas spreminja v daltoniste.

Milan Aničić

Srečanje upokojencev v Poreču — 1988

Letos je že tradicionalno srečanje litostrojskih upokojencev potekalo nekoliko drugače kot prejšnja leta. Bilo je v Poreču v hotelu Delfin — v času od 26. do 28. septembra in za razliko od prejšnjih let je bilo letos za vse upokojence hkrati. Prijavilo se je preko 370 udeležencev, vendar se je iz leta udeležilo 289 upokojencev s svojimi ožjimi družinskimi člani. Tako nas je bilo skupaj 349.

V ponedeljek zjutraj 26. septembra je bilo pred tovarno izredno živahno. S sedmimi avtobusi smo se malo po osmi uri odpeljali na tridnevni izlet v Poreč. Med potjo smo imeli krajši postanek v Senožečah in Kozini. V Poreč — Zeleno Laguno, kjer je hotel Delfin, smo prispeli nekaj po 11. uri.

Razdelili smo sobe. Ob 13. uri nas je že čakalo kosilo. Težko se je bilo znati v tako velikem hotelu in si poiskati sobo. Toda tudi to nam je uspelo in pri kosilu smo se zopet srečali.

Za naše upokojence je bila rezervirana velika jedilnica in tako smo bili vsi v enem prostoru.

Po večerji je bil organiziran večer z glasbo. Upokojenci so lahko zaplesali, se pogovorili itd. Vse udeležence je pozdravil direktor tozda ZSE Milan Vidmar. V imenu upokojencev pa se je za organizacijo ter za srečanje zahvalil upokojenec tovariš Leopold Šolc.

V torek dopoldan je bil organiziran prevoz z avtobusom do mesta Poreč in vsak si je lahko ogledal njegove znamenitosti.

Moram reči, da nam je bilo naklonjeno tudi vreme, kajti vse tri dni nas je grela topla sonca. Vsak upokojenec pa je preživel dneve po svoji želji, eni so odšli do bazena, drugi na krajše sprehode v okolico, najbolj pogumni pa so zaplavali tudi v morju in se posušili na prijetnem jesenskem soncu.

Upam, da je vsak dodobra izkoristil te dni, da se je pogovoril s svojimi nekdanjimi sodelavci, obujal spomine in preživel nekaj prijetnih in lepih dni.

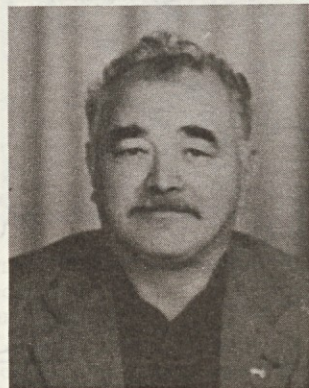
Trije dnevi so hitro minili. V sredo ob 16. uri je bil predviden odhod proti Ljubljani. Po manjši zmešnjavi pred avtobusi smo le našli prostor za vse in se odpeljali proti domu.

Kako so se počutili in kako jim je bilo v Poreču, pa bodo najlažje povedali upokojenci sami.

Vsem želim mnogo zdravja ter dobre volje. In če ste se na izletu dobro počutili in vam je bilo lepo, vas vabim, da se drugo leto zopet srečamo.

Srečno in nasvidenje!
Anica Roštan

V SPOMIN

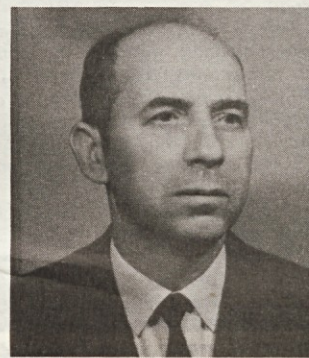

Na pokopališču Dravlje smo se 12. 8. 1988 za vedno poslovili od našega dolgoletnega sodelavca Slavka CVIRNA.

V Litostroj je prišel leta 1951, kot metalurški delavec. V livarni je opravljal zahtevno delo varilca. Kasneje je bil zaradi poklicne bolezni premeščen v kontrolo in leta 1973 v plansko operativno orodjarne kot dispečar. Vestno in kvalitetno je opravljal svoje delo, vse do invalidske upokojitve.

Spominjamo se ga kot dobrega človeka in sodelavca. Takega bomo ohranili v svojih srih.

Sodelavci iz orodjarne

Ob smrti mojega moža Franca VUKMANA, upokojenca iz tozda OBDELAVA, se zahvaljujem pihalnemu orkestru Litostroj ter vsem njegovim sodelavcem in prijateljem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žena Jelka z družino

Zahvale

Sindikalni organizaciji Litostroj se lepo zahvaljujem za denarno pomoč ob moji nezgodi in večmesečni odsotnosti z dela.

Prav lepa hvala tudi vsem sodelavcem, ki so me v tem času obiskali v Univerzitetnem kliničnem centru in razveselili z obiski doma.

Marija Škrjanec
TOZD Prodaja

Zahvaljujem se vsem sodelavcem iz tozda PZO za dolgoletno sodelovanje ter za darila in obilico dobrih želja, ki so mi jih izrekli ob mojem odhodu v pokoj.

Vsem želim še veliko osebnih sreč ter uspehov pri nadaljnjem delu.

Anton Škrjanec

Ob odhodu v pokoj se prisrčno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem iz tozda ZSE za dolgoletno sodelovanje, pa tudi za darila in prijetno poslovilno slovesnost, ki so mi jo ob tej priložnosti pripravili.

Vsem skupaj želim še veliko zadovoljstva in uspehov pri nadaljnjem delu.

Mara Novak

Vsem sodelavkam in sodelavcem iz tozda ZSE se ob odhodu v pokoj zahvaljujem za dolgoletno sodelovanje, posebej pa še vsem, ki so sodelovali na slovesnosti ob upokojitvi. Zahvaljujem se tudi za vse lepe želje, ki ste mi jih ob tej priložnosti izrekli in za darila, ki me bo spominjala na dolga leta, preživeta v Litostroju.

Vsem sodelavcem in ostalim Litostroječanom želim še veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Ana Škrjanec

Ob smrti moje mame Marije MIHELČIČ se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz tozda PRODAJA za venco, sožalja in za spremstvo na zadnji poti.

Bogdana Zver

Ob nepričakovani izgubi dragega očeta in dedja Franca BLATNIKA — mizarja v pokoji — iz Vranskega se iskreno zahvaljujem sodelavcem Litostroja, ki ste mu prinesli cvetje ter ga spremljali do njegovega zadnjega doma.

Hvala tudi za odigrano Tišino.
Hčeri z družinama

VIDEO

3

Novosti in zanimivosti

Piše: Peter Poženel

op outov). Recept za to je, da morajo biti magnetni delci čim manjši, da je površina traku čim bolj gladka in da je tek čim boljši.

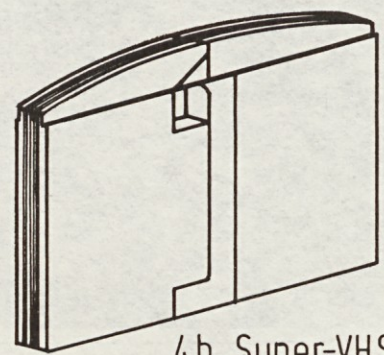
Pri zapisu signala na magnetni trak velja osnovno pravilo, da potrebujemo za zapis višjih frekvenc magnetne delce, katere lahko močneje namagnetimo (višji remanentni magnetizem). Najvišja dosežena frekvenca pri S-VHS je 7 MHz, kar so omogočali magnetni delci dolžine 18 mikrometrov namesto 25 mikrometrov pri standardnih VHS trakovih.

4. Nove videoglave (sl. 4a, b)

Zapisovanje video signala poteka na posebno magnetno sled magnetnega traku z dvema videoglavama (ki sta veliki kot glava vžigalice) in se nahajata na vrtljivem bobnu. Te videoglave so glavni del vsakega videorekorderja in so izdelane iz umetnega feritnega materiala, ki je stisnjen v obliko glave pod visokim pritiskom pri visokih temperaturah. Te glave nato fino obdelajo in zgledajo. Magnetni presledek glave je zapolnjen s stekleno maso.

Ker je pri SUPER-VHS frekvenca zapisovanja video signala do 7 MHz, so izdelali nove videoglave iz amorfnega materiala, ki lažje kvalitetneje zapiše višje

frekvence. Novi material je sicer veliko dražji in tudi izdelava videoglav, ki so sestavljane iz večjega števila zlepljenih folij, je veliko dražja in tehnološko zelo zahtevna.

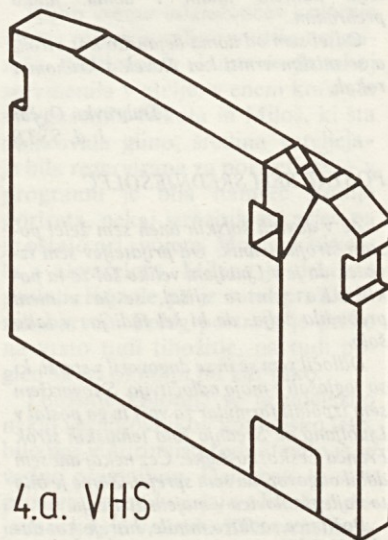

4.b. Super-VHS

SL. 4. NOVE VIDEO GLAVE

Nova oprema SUPER-VHS

Če bomo želeli izkoristiti vse možnosti za dosegajo boljše kvalitete slike pri SUPER-VHS, bomo potrebovali nasled-

4.a. VHS

- njo novo opremo:
- a) Videokamera SUPER-VHS
 - b) Videorekorder SUPER-VHS
 - c) TV sprejemnik (z S-terminalom)
 - d) Videokaseto SUPER-VHS
 - a) VIDEOKAMERA SUPER-VHS:

S to kamero bomo lahko snemali po novem SUPER-VHS sistemu ali pa po standardnem VHS. Kot snemalni element bo imela vgrajen polprevodniški senzor (čip) z 420.000 občutljivimi točkami (piksel) ter z 420 linijami horizontalne rezolucije. Kamera bo lahko snemala z normalnim časom osvetlitve, dodatno pa bo lahko pri dobrih svetlobnih pogojih lahko snemala tudi s skrajšanimi časi 1/100, 1/500 ter 1/250 sekunde. Objektivi kamere bo imel 10-kratni »200 mm«, ročno na-

stavlivo zaslonko, priključek za črkovni generator, s katerim bomo lahko izdelali naslove filmov ter jih opremili z besedili ter datumi in uro snemanja. Kamera bo imela avtomatsko izravnavo beline, z njo bomo lahko zelo kvalitetno presnemavali že posneto kaseto ter opravili montažo z vstavljanjem (insert postopek), ker bo imela vgrajeno letečo glavo za brisanje predhodnih posnetkov. S to kamero bomo lahko naknadno opremili kaseto z zvokom (na robu traku). Imela bo vgrajeno indeksno iskanje posnetkov VISS.

b) VIDEOEKORDER SUPER-VHS

Ravno tako kot s kamero bomo tudi s SUPER-VHS videorekorderjem lahko snemali (zapisovali signal) po SUPER-VHS in po standardnem VHS postopku. Poleg SP (standard play) hitrosti snemanja bo možno tudi počasno LP snemanje (angl. long play). Programiramo snemanje s TUNER bomo lahko nastavili s pomočjo »črtnega kodiranja«. Imel bo vgrajen sistem VPS (video program sistem), ki omogoča točen začetek snemanja nekega filma s pomočjo diriganega signala iz TV studia. Videorekorder bo snemal in predvajal zvok v Hi-Fi kvaliteti. Z njim bo možno delati montažo z vstavljanjem (insert). Pri predvajanju posnetkov bomo hitrost lahko brezstopenjsko regulirali (v počasno ali pospešeno gibanje). Števec traku bo zelo natančen in bo deloval na časovno-sekundnem principu. Možno bo naknadno ozvočenje traku. Vgrajen bo sistem za hitro iskanje posnetkov VISS.

ČETRTO SREČANJE KOLESARJEV SOZD ZPS

Visoka zmaga

Ko se začnejo lepi jesenski dnevi, se ljubitelji kolesarjenja, ki združujemo delo v SOZD ZPS, spoprimeмо na kronometru. Letos smo se dobili že četrtrič, tokrat na Krasu, saj je bil organizator Gostol iz Nove Gorice. Ker smo do sedaj vedno pobrali največ medalj in tudi skupna zmaga nikoli ni bila »ogrožena«, smo tudi letos tekmo pričakovali kot neomajni »optimisti«, kljub padcu rekreativne »zagnanosti«, saj globoka materialna kriza ni preskočila rekreacijskih vrst in je v Litostroju ogrozila in močno načela vse »pozitivne premike«, ki smo jih gradili zadnjih pet let.

Ker so napovedovali na Primorskem deževno vreme, smo se že zgodaj zjutraj pred tovarno kontrolirali, ali smo vsi opremljeni za obljubljeni »moke« razmere. Pravcata kolona vozil in na njih lesketajoči jekleni konjički so se hitro bližali startu kronometra v vasi Vojščica na Krasu.

Po dolgotrajnem, a uspešnem iskanju »startnega mesta«, kjer so vrli mladinci iz vasi že pridno zarisovali traso in pripravljali merilne pripomočke za start, smo se na hitro preoblekli in že smo vrteli pedala svojih konjičkov. Od napovedanega dežja ni bilo nič, celo sonce je prav sramežljivo iskalo pot za svoje žarke, ki so na hitro segreli zrak in že smo vozili v »poletni« opremi.

Po krajši zamudi se je začelo zares. Od naših je prvi štartal Simon, zadnja pa Ksenja, ki se je edina od litostrojskih deklet odzvala in srčno branila barve tovarne. Proga je bila izredno lepo speljana od Vojščice mimo Temnice do cilja, ki je bil v bližini vasi Lipa. V prvem delu je bil vzpon, potem pa so prišli na svoj račun tudi ljubitelji vožnje navzdol. Proga je bila dolga 6 km, a tudi na

tej kratki razdalji je bilo »grizenja« več kot dovolj. Naši najboljši zopet niso razočarali in so vedrih obrazov komentirali svojo vožnjo.

V središču pozornosti je bil seveda Jože. Kljub temu, da mu je zlato »Odpeljal« eden od legend kolesarjenja Hafner iz Turboinštituta, je bil zadovoljen z rezultatom. Najbolj so seveda že po tradiciji vozili naši vedno odlični veterani — letos sta bila naj-naj brata Grom.

V vasi Vojščica so mladinke in mladinci iz vasi organizirali še »zabavni« del tekmovanja. Jedi z žara, domači teran, tudi mladinke so hitro dvignile vzdušje. Ob razglasitvi rezultatov so bili še posebno »obremenjeni« nosilci medalj, saj je bila »cena« za medaljo merjena kar v teranu. Ker je bila medalj veliko, je bila miza kmalu polna steklenic. Ko je zmanjkalo nosilcev medalj, so prišli na vrsto za »čiščenje« še kolesarji, ki so bili na tekmi prvič. Lahko si mislite, da smo skoraj vsi prišli, samo šoferji so morali kozarce le gledati.

Ko smo sprejeli še res lep pokal za visoko ekipno zmago, smo si obljubili, da nam še taka »kriza« ne bo mogla do živega in da navkljub

»gluhemu« in obubožanemu sindikatu vztrajamo naprej in da bomo ponosno branili naše barve, pa čeprav bo posluha in sredstev vedno manj.

Kot vemo, pomeni rekreacija (recreation) duševno in telesno sprostitev in ni težko uganiti, da nam je le-ta vsak dan bolj potrebna. Razvitost države, podjetja pa tudi posameznika se meri tudi z razvejanostjo — organiziranostjo rekreacije, a trenutno smo na žalost na poti, ki nas po letih rekreacijskega »izbruha« počasi, a vztrajno pelje na pot nerazvitosti tudi na tem področju.

Milan Svetelj

REZULTATI:

Moški do 29 let:

1. Mladen PAJK — Turboinštitut
2. Simon BUNDERŠEK — Litostroj
3. Jože REŽEK — Litostroj
5. Brane ŠKOFLEK — Litostroj
6. Slavko JANATOL — Litostroj

Moški od 30 do 39 let:

1. Jože HAFNER — Turboinštitut
2. Jože ROGELJ — Litostroj
3. Srečko PIRMAN — Litostroj
7. Milan SVETELJ — Litostroj
9. Janez GLADEK — Litostroj

Moški od 40 do 49 let:

1. Martin LENARČIČ — Turboinštitut
2. Lojze RUPNIK — Litostroj
3. Lado AHAČIČ — IKOS
9. Marjan KLEMEN — Litostroj

Moški nad 50 let:

1. Andrej GROM — Litostroj
2. Janez GROM — Litostroj
4. Jože STANKOVIČ — Litostroj
5. Brane SRŠEN — Litostroj

Ženske do 29 let:

1. Alenka HAFNER — IKOS
2. Irena HAFNER — IKOS
3. Ksenija TRATNIK — Litostroj

Ženske od 30 do 39 let:

1. Ana ČERNE — Riko
2. Mojca PAVLIČ — IKOS
3. Jožica STANIČ — Gostol

zerve, zaužiti 550 do 650 gr ogljikovih hidratov (približno 8—10 gramov na kg telesne teže dnevno). Nekatere študije v zadnjem času kažejo, da se glikogenske rezerve hitreje zapolnijo, če športnik-rekreativec uživa sestavljene ogljikove hidrate — škrobna živila, kot če je enostavne sladkorje.

UŽIVANJE OGLJIKOVIH HIDRATOV PRED TEKMOVANJEM IN MED NJIM

Glavni obrok pred tekmovanjem moramo zaužiti tri do štiri ure prej, naj bo bogat s sestavljenimi ogljikovimi hidrati — škrobnimi živili, vsebuje naj nekaj lažje prebavljivih beljakovin in čim manj ali nič maščobe. Nekaj minut pred pričetkom tekmovanja je priporočljivo zaužiti še približno 50 gramov ogljikovih hidratov. Takoj moramo podariti, da 30 do 45 minut pred začetkom telesne aktivnosti športnik rekreativec ne sme zaužiti ogljikohidratnega obroka, ker v tem primeru lahko pride do reaktivne hipoglikemije, ki se kaže v padcu koncentracije, zmedenosti, hitrem bitju srca in slabem počutju.

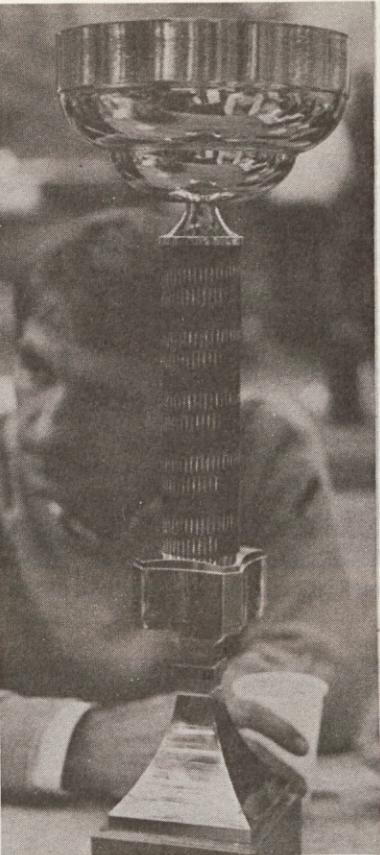
IZGUBLJANJE IN NADOMEŠČANJE MAŠČOB

Odstotek vode v telesu se spreminja s starostjo, tvori pa približno 2/3 telesne teže. Voda omogoča vzdrževanje ustreznega krvnega pritiska in volumna v telesu in igra pomembno vlogo v regulaciji telesne temperature.

Pri dolgotrajnih aktivnostih športniki izgubijo 2—4 litre tekočine (znoj), odvisno od vlage in temperature zraka. Znoj je hipotonična raztopina, ki vsebuje določen odstotek soli. Preveliko izgubo tekočine imenujemo dehidracija, ki pa je lahko usodna ne samo za rezultat, temveč tudi za zdravje človeka. Sol športnik nadomešča z rednimi obroki prehrane. Strokovnjaki trdijo, da je še vedno najboljša pijača za športnika rekreativca »navadna voda«. V zadnjem času priporočajo sladke napitke, razredčene sladke sokove (v 2 dcl vode damo dve žlici sladkorja).

Oddajanje odvečne toplote preko znoja in tudi dihal imenujemo termoregulacija.

Ta pojav je zelo pomemben, kajti če ta mehanizem v organizmu dobro deluje, ne pride do vročinske kapi, to

Prejeli smo res lep pokal za ekipno zmago

Jekleni Jože spet drugi

Na letošnjem, že četrtem »Triatlonu jeklenih« se je spet odlično odrezal naš sodelavec Jože Rogelj, kadrovik v skupnih službah SSP. Tekmovanje, ki se je začelo v oblačnem in hladnem jutru, je vključevalo veslanje na Bohinjskem jezeru na 5800 m dolgi progi, 23 km kolesarjenja in 8 km gorskega teka, katerega cilj je bila Vodnikova koča pod Triglavom.

Pogoji letošnjega tekmovanja so bili še težji, kar je tekmovalcem nagnalo tudi vreme, ki je še otežilo že tako naporno in spolzko pot.

V tej, pri nas najtežji amaterski športni preizkušnji, ko so morali tekmovalci priti na cilj najkasneje v štirih urah, jih je le 109 zmoglo to težko progo. Zato je Jožetov uspeh resnično ogromen, saj je med člani dosegel prvo mesto s skupnim časom 2,45, v skupni uvrstitvi pa je bil drugi. Sodelavci iz Litostroja mu ob tem uspehu iskreno čestitamo!

M. M.

Deseteroboj '88

V začetku letošnjega leta smo se fantje iz obeh delovnih skupnosti Litostroja pogovarjali o tem, kako (ne)aktivno preživljamo prosti čas. Ugotovili smo, da večina ne živi preveč športno življenje. Razen nekaj dni na smučeh vsi večinoma le sedimo tako v službi kot doma. Zato smo sklenili tak način življenja spremeniti. »Malo več gibanja nikomur ne bo škodilo«, smo menili in sprejeli idejo o DESETEROBOJU MLADIH 88. Kaj je pravzaprav DESETEROBOJ MLADIH 88 in kakšen je njegov namen?

To je deset športnih disciplin, ki smo jih sami izbrali in v katerih smo se pomerili med seboj po sistemu, »vsak z vsakim«. Discipline so izbrane iz različnih športnih zvrsti in zahtevajo splošno znanje športnih veščin. Vsekakor je osnovni namen povečanje športne aktivnosti, torej rekreacija v prostem času. Pomembno pa je tudi to, da smo se med temi srečanji bolj spoznali, saj v službi ni vedno časa za to.

Ko smo se uspešno izkazali v nekaj disciplinah, se nam je porodila misel, da bi poizkusili pridobiti pokrovitelja za naše tekmovanje. Našemu vabilu se je prijazno odzval tovariš Miran Lepšina, predstavnik firme TEKSTIL Zagreb. Ogledal si je večino naših preizkušenj in je na koncu postal že naš prijatelj.

Sedaj pa nekaj besed o sistemu tekmovanja oziroma o rezultatih. Ker se nas je prijavilo zelo solidno število tekmovalcev (15), smo se dogovorili za naslednji sistem točkovanja: prvouvrščeni v vsaki disciplini prejme petnajst točk, drugouvrščeni štirinajst točk in tako naprej vse do petnajstega, ki prejme eno točko. V primeru enakega rezultata dobita tekmovalca enako število točk. Če imata tekmovalca v skupnem seštevku enako število točk, je spredaj tisti, ki ima več boljših uvrstitev. Rezultati posameznih disciplin so razvidni iz tabele rezultatov.

O rezultatih

V šahu je Stane Mrak dokazal, da med nami nima resnejšega tekmeca. Košarko smo igrali na en koš vsak z vsakim do šestih doseženih košev. Zmagovalec je ponovno postal Stane Mrak, ki je premagal vse nasprotnike. Ravno tako je brez poraza v namiznem tenisu zmagal Igor Cimerman. Pri streljanju z zračno puško

pa se velikokrat pojavi takrat, kadar so športnorekreatijska tekmovanja v cikličnih športih organizirana v veliki vročini.

To je kratek povzetek referata, ki ga je za seminar poklicnih organizatorjev športne rekreacije pripravila dr. Miša Pfeifer.

J. Š.

Prehrana športnika rekreativca

Na seminarju poklicnih organizatorjev športne rekreacije v Poreču, katerega je organizirala Fakulteta za telesno kulturo iz Ljubljane, je bila osrednja tema prehrana športnika-rekreativca.

Rekreativni športnik s svojo športno dejavnostjo sledi dvema ciljema: k boljšemu počutju in trdnjšemu zdravju ter k boljšemu športnemu uspehu (premagovanju samega sebe, svojih prijateljev ali k zmagam na množičnih tekmovanjih). O športnem uspehu odloča genetska zasnova, obseg, vrsta, intenzivnost treninga, tehnika, taktika, sposobnost koordinacije in koncentracije, motivacija in tudi prehrana.

Prehrana športnika-rekreativca naj bo taka, da preprečuje nekatere bolezni sodobne civilizacije (zvišan pritisk, arterioskleroza, sladkorna bolezen in podobno), sočasno pa omogoča optimalno udejstvovanje v športni rekreaciji ter doseganje dobrih rezultatov.

Osnovna načela sodobne prehrane so:

- Maščobe v prehrani skušamo zmanjšati na minimum, maščobnih zalog imamo namreč v telesu dovolj.
- Dnevni obroki naj bodo iz sestavljenih ogljikovih hidratov. To so škrobna živila, ki pokrivajo 70 % in več energetske potreb športnika.
- Športniki imajo večje potrebe po beljakovinah kot nešportniki. Te potrebe zadostimo z beljakovinami živalskega in rastlinskega izvora. Zato izbiramo mlečne izdelke, od mesa pa damo prednost ribam in perutnini.
- Vsaj dva dnevna obroka naj vsebujeta veliko zelenjave. Tu dobimo minerale, vitamine in balastne snovi — vlaknine.
- Sadje je lahko na mizi pri vsakem obroku. To je naraven izvor enostavnih sladkorjev in vitaminov.
- Športnik rekreativec mora piti tekočino — vodo med rednimi obroki, izven obrokov hrane, predvsem pa pred, med telesno aktivnostjo in po njej.
- Znano je pravilo, ki pravi, da mora biti poraba kalorij enaka ali večja od tiste količine, ki jo vnesemo v telo z dnevnimi obroki.
- Na ta način zelo enostavno ugotavljamo, koliko kalorij smo porabili pri določenih aktivnostih glede na intenzivnost in čas trajanja.

Tabela za izračun porabe kalorij pri različnih aktivnostih:

Aktivnost	Puls	Energija
Intenzivnost	(utrip v min.)	(ccal/min.)
lahka	70—100	3— 5
srednja	100—150	5—10
velika	150—200	10—25
maksimalna	200 in več	do 50

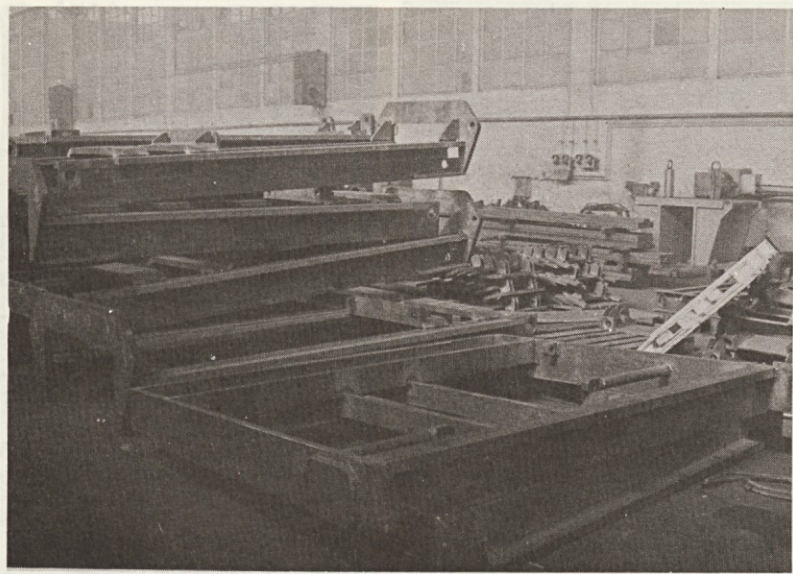
GLIKOKEN — VIR ENERGIJE ZA MIŠIČNO DELO

Glavna energetska zaloga v mišicah je glikogen, ki je sestavljen iz številnih molekul krvnega sladkorja (glukoze) in je po kemični sestavi zelo podoben rastlinskemu škrobu. Mišična vlakna se krčijo v pomočjo energije, ta pa nastaja z izgorevanjem glikogena v visokoenergetske spojine ATP (adenozintrifosfat in CO CP kreatinfosfat). Čim intenzivnejše je mišično delo, tem večji je delež glikogena pri tvorbi energije za kontrakcije. Mišičnega glikogena je na voljo le za uro do uro in pol kontinuirane intenzivne telesne aktivnosti (tek, kolesarjenje, plavanje). Optimalne količine glikogena v mišicah in jetrih so osnova za normalen potek dolgotrajnih treningov.

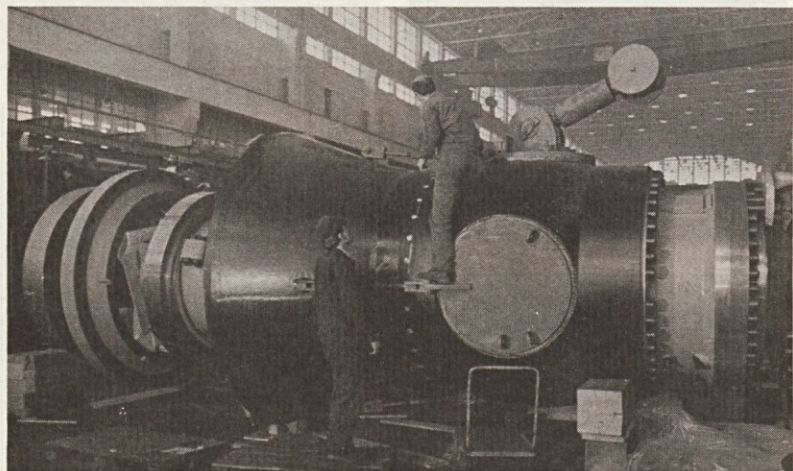
KAKO ZAPOLNIMO GLIKOGENSKE REZERVE

Po vsakem treningu, vadbi ali tekmi se glikogenske rezerve v mišicah zmanjšajo, oziroma izpraznijo. Da se glikogenske rezerve po izčrpljujoči telesni aktivnosti popolnoma obnovijo, mora preteči vsaj 10—24 ur. Če so mišice okvarjene, če so mišična vlakna prizadeta zaradi prevelikega napora, lahko obnova traja tudi 7 dni. Hitrost obnavljanja glikogena je med drugim odvisna od količine ogljikovih hidratov, ki jih športnik zaužije v dnevni prehrani. Najpomembnejši je obrok po treningu oziroma tekmi. Ta mora vsebovati čim večjo količino sestavljenih ogljikovih hidratov: testenin, riža, kruha, ričeta, krompirja ali podobnega. Izračuni kažejo, da mora športnik, ki izrabi glikogenske re-

Igor Cimerman

Prototipni deli za vodila za naš doslej največji viličar, ki bo imel nosilnost 25 ton. (Foto: E. L.)

Težko pričakovani mlin za HE Dubrava je bil končno sestavljen in 14. oktobra tudi prepeljan po železnici do Čakovca. Od tam naprej pa ga bo transportirala Hidromontaža iz Maribora. Teža celega mlina je 100 t. (Foto: T. Š.)

PODPIS DOLGOROČNE POGODBE O IZVOZU VILIČARJEV

Prvi organiziran izvozni posel

Ustrezna kvaliteta naših viličarjev je dobila pritrditev 30. septembra s podpisom dolgoročne pogodbe z enim izmed največjih španskih proizvajalcev tovrstnih izdelkov — firmo Tehnocar, ki ima svoj sedež v Castellonu. Predsednik firme Juan José Clemente Mediano je s predstavniki tozda TVN in trgovske organizacije Metalka podpisal petletno pogodbo (1988—1992) o nakupu naših viličarjev. Pogodba zajema celoten program — od viličarjev najmanjše do največje nosilnosti, ne določa pa natančneje niti letne vrednosti, niti ne strukture prodaje, določena je le spodnja meja prodaje, ki kupca obvezuje, da bo v naslednjih petih letih od Litostroja kupila najmanj 15 viličarjev na leto. Vendar pa trenutno zanimanje kaže, da bodo te količine znatno večje.

Ponujen je naš celotni program viličarjev z vsemi možnimi prilagodljivimi orodji, dogovorjeno pa je bilo tudi, da bomo sprotno, glede na zahteve in odziv trga, uvajali željene in možne kakovostne spremembe.

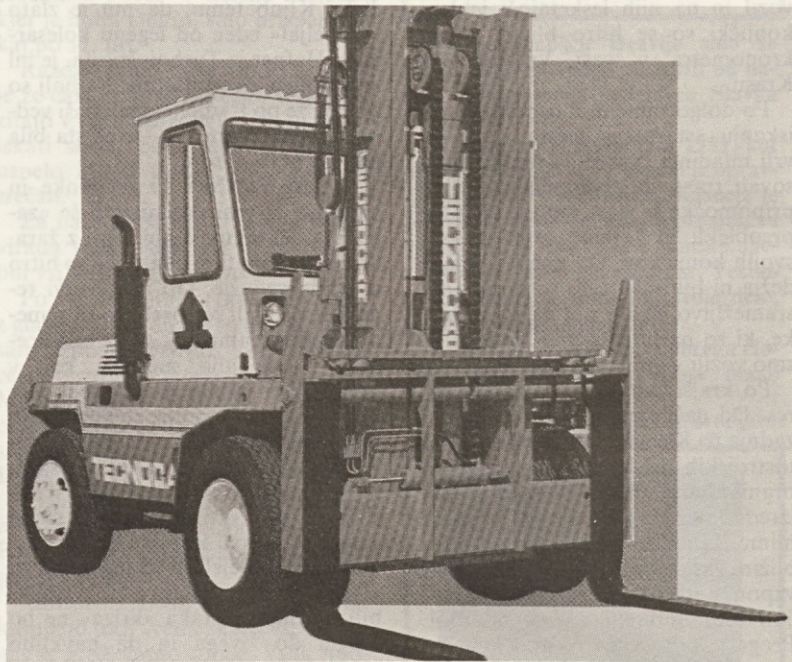
O količini ter tipih proizvodov se bomo za vsako prihajajoče leto dogovorili že vnaprej, kar je pomembno in ugodno za ustrezno pripravo in načrtovanje proizvodnje. Tehnocar se je tudi obvezal, da bodo preko svoje servisne mreže servisirali naša vozila, s čemer je razrešen problem servisiranja naših izdelkov, ki predstavlja eno izmed pomembnih ovir pri prodoru in prodaji na zunanji trg.

Tehnocar bo s prodajo pokrival španski, portugalski in maroški trg, kjer njihove prodajne akcije že tečejo, s ponudbo naših izdelkov pa bodo nastopali tudi v špansko govorečih deželah Južne Amerike.

Poleg tega, da predstavlja ta podpis pogodbe mednarodno priznanje naše proizvodnje in odpira možnosti

še za obsežnejši prodor naših viličarjev, katerim se je nedolgo tega po mnenju večine dokaj slabo pisalo, pa je to tudi prvi organizirani izvozni posel, ki zagotavlja vsakoletni izvoz določenega dela proizvodnje na konvertibilno tržišče (po svetovnih cenah). Vsekakor je to pomemben kvaliteten premik na področju prodaje viličarjev, ki s tem deloma izstopa iz našega dosedanjega koncepta proizvodnje in prodaje za neznanega kupca, pride ali pa tudi ne (kar se nam je v preteklih letih kaj rado pripetilo).

t.š.

Takole pobarvane in opremljene viličarje bomo prodajali na španskem tržišču

Naročila in poslovanje v prvih devetih mesecih

Do konca septembra letos smo uspeli pridobiti skupaj 17809 ton naročil za eksterno proizvodnjo. Največ naročil smo pridobili za domači trg (70 % oziroma 12411 ton), sledi klirinški trg (23 % oziroma 4036 ton), najmanj naročil — le 7 % oziroma 1362 ton pa smo pridobili za konvertibilni trg.

V začetku oktobra 1988 je bila podpisana pogodba za doslej največje naročilo za HE Bekhme, kjer bo Litostroj dobavil 6 vertikalnih Francisovih turbin z vsemi pripadajočimi sistemi (regulacija, lopute, dvigala in ostala oprema). Skupna teža litostrojske opreme bo 6600 ton, vrednost našega deleža pa bo 66 milijonov dolarjev. Podpisane so tudi pogodbe za preoblikovalno opremo tipa HVC in HVO za Sovjetsko zvezo v teži 1200 ton in vrednosti 6,8 milijona klirinških dolarjev.

Pričakovana naročila:

Tri cevne turbine za HE Djurdjevac na reki Dravi, črpalna oprema za ČP Jazira v Iraku, črpalna oprema za ČP v Egiptu, tri nuklearne črpalke za ČSSR, črpalna oprema za vodovod Vipava, termoelektrarno Morava in Elektroprivreda Split, dvigalo nosilnosti 185 ton za ZDA, nadaljevanje programa reduktorjev za Sovjetsko zvezo in specialne naprave za odžvepljevanje na cementnih mlinih. Dogovarjamo se tudi o možnih kooperacijah s tujimi firmami za viličarji, da bi dosegli izvoz 30 %. Za preoblikovalno opremo smo pred kratkim odposlali ponudbe v vrednosti približno 70 milijonov dolarjev z roki leta 1990 in 1991, ker smo za leto 1989 že pokriti z naročili.

Iz navedene tabele je razvidno, da je skupna pokritost z naročili 17809 ton, od katerih bo realizirano še v zadnjem četrtletju letošnjega leta 5560 ton. Tako imamo za leto 1989 že pokrito z naročili 10805 ton ali 66 % predvidenega plana, ostanek 2019 ton naročil pa je rokovno predviden za leto 1990. Ker je plan za naslednje leto 16250 ton, pomeni, da nam za leto 1989 manjka še 5445 ton naročil, in sicer za naslednje vrste proizvodov:

Turbine — 386 ton, male hidroelektrarne — 163 ton, črpalke — 464

Poslovanje v letošnjih prvih devetih mesecih

Vrsta proizvoda	Količine v tonah			Faktur. realizacija v 000 din		
	planirano 1988	doseženo I.—IX. 1988	index 3:2	planirano 1988	doseženo I.—IX. 1988	index 6:5
1	2	3	4	5	6	7
Turbine	2500	1403	56	39.958.789	20.525.386	51
MHE	240	82	34	1.910.566	934.880	49
Črpalke	680	421	62	14.384.948	11.447.129	80
Žerjavi	1200	507	42	6.654.264	3.847.213	58
Reduktorji	1540	1192	77	32.919.230	19.548.338	59
Cementarne	230	74	32	2.273.186	1.788.108	79
Dizelski motorji	530	334	63	12.606.136	6.922.514	55
Strojni deli	140	120	86	2.755.646	2.215.266	80
SKUPAJ OSN. PROIZ.	7060	4133	59	113.462.765	67.228.834	59
TVN	3000	1871	62	18.916.888	11.751.448	62
PPO	4800	3478	72	47.337.286	24.900.813	53
SKUPAJ FINAL. PROIZ.	14860	9482	64	179.716.939	103.881.095	58
Ulitki	3380	1617	48	18.099.960	11.338.601	63
IVET - NU	20000	3263	16	643.759	519.476	81
PTS - NU	120000	74137	62	2.624.167	2.263.459	86
VSE SKUPAJ	18240	11099	61	201.084.825	118.002.631	59

Pokritost z naročili po posameznih vrstah proizvodov

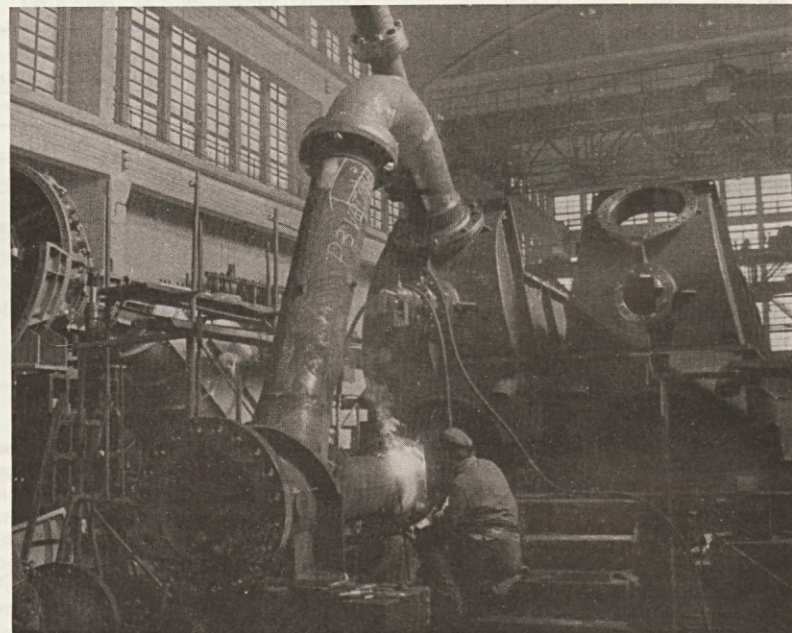
Vrsta proizvoda	Vrsta trga				Plan 1989
	konv. trg	klir. trg	dom. trg	skupaj	
Turbine	691	104	2498	3293	2500
MHE	35	—	119	154	200
Črpalke	19	121	303	443	700
Žerjavi	31	370	330	731	500
Reduktorji	—	1203	34	1237	1300
Cementarne	—	—	38	38	300
Dizelski motorji	514	10	153	677	500
Strojni deli	—	—	68	68	150
SKUPAJ OSN. PROIZVODI	1290	1808	3543	6641	6150
TVN	41	30	6352	6423	4000
PPO	31	2198	1441	3670	3600
SKUPAJ FINAL. PROIZ.	1362	4036	11236	16634	13750
Ulitki	—	—	1175	1175	2500
VSE SKUPAJ	1362	4036	12411	17809	16250

naročil za predvideni plan v letu 1989.

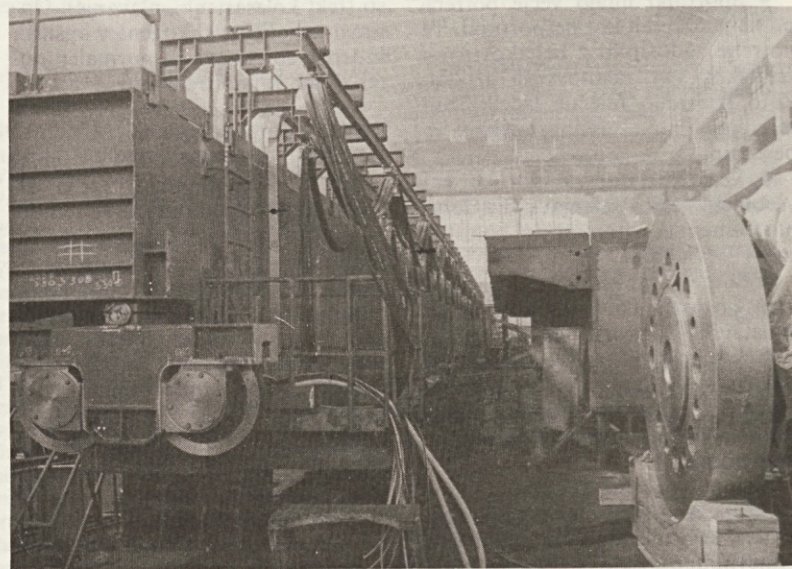
Iz prej navedenih podatkov je razvidno, da smo v prvih devetih mesecih (tričetrtletje) realizirali 61 % (11099 ton) predvidene letne količinske realizacije, oziroma 59 % (118 milijard) predvidene letne finančne

realizacije. Največje težave pri izpolnitvi plana so nam v prvih devetih mesecih povzročale nepravčasne dobave domačih in uvoženih reprodromaterialov, saj brez njih nismo mogli dokončati nekaterih pomembnejših proizvodov.

Jože Krsnik

Peltonova turbina za HE Zadlaščico, ki bo imela moč 2 × 4 MW in je trenutno tretji največji objekt v gradnji v Sloveniji. (Foto: E. L.)

Eno izmed dveh električnih mostnih dvigal za naročnika iz Alžira. Dvigali sta v fazi končne montaže in bosta odpravljeni še pred koncem leta. Dvigali, ki sta skupno vezani in sinhrono upravljani iz ene kabine imata nosilnost (2 × 70 ton. Razpon mostu je 41 m. (Foto: E. L.)